

16. 5/6

DE KORHAAN

VOGELWERK GROEP HET GOOI EN OMSTREKEN

de Korhaan

Verenigingsorgan van Vogelwerkgroep "Het Gooi & Omstreken."

Redaktie : Henk hardon
Maarten Klomps
Andries Stoker

Redaktieadres : Gabriëlgaarde 42, 1241 AM Kortenhoef, 035-62478

Illustraties : Ab Noorman, Maria Zwart en Youke Buma

Typewerk : Marianne Harder
Inge Karsemeyer

Verzending : Bep Dwars- van Achterberg, Prinsenstraat 15, Hilversum
035-233973

Het overnemen van artikelen is uitsluitend toegestaan na overleg met de redaktie.

De redaktie behoudt zich het recht voor artikelen voor plaatsing te weigeren.

De auteurs zijn persoonlijk verantwoordelijk voor de inhoud van hun bijdrage.

Inleveren kopij: uiterlijk 16 januari

Inhoudsopgave:

- 105 :Redaktioneel
- 106 - 108 :Aktiviteiten programma
- 108 - 110 :Bestuursmededelingen
- 110 - 111 :Diversen
- 112 - 114 :Broedvogelinventarisatie van het landgoed Oud-Naarden
- 115 - 117 :Initiatief voor een Avifauna van het Gooi
- 118 - 123 :Zandzwaluwen en natuurbeschermers:dankbare samenwerking wordt voortgezet.
- 124 :Een Slechtvalk in de Eempolders
- 125 - 128 :Resultaten roofvogeltelling januari 1982
- 129 - 130 :Excursie verslag van het weekend op 8-9-10 okt.'82
- 131 :Waarneming van een Morinelplevier op de Westerheide
- 132 - 135 :DeNijlgans, nu ook broedvogel in 't Gooi en Vechtplassengebied.
- 135 :Kleine zwanen projekt 1982
- 136 :Boekbespreking
- 137 - 140 :Ontvangen literatuur
- 141 - 144 :Veldwaarnemingen

Redactioneel

Haviken en Buizerds zijn het afgelopen jaar weer het slachtoffer geworden van vervolging. Met name in het oosten en zuiden van ons land zijn veel van deze vogels vergiftigd of geschoten, ook zijn veel nesten uitgehaald of doorschoten. Meer dan honderd van deze gevallen werden met zekerheid vastgesteld door vogelwerkgroepen en laboratoriumanalyses van de Werkgroep Vogelsterfte. Vooral uit terreinen waar Fazanten uitgezet worden, zijn veel van deze praktijken bekend geworden. Veel wijst er op dat de schuldigen in jagerskringen gezocht moeten worden. Vogelbescherming heeft de KNJV dan ook gevraagd deze praktijken krachtig bij haar leden te veroordelen.

Mocht U in ons werkgebied aanwijzingen vinden dat stootvogels vervolgd worden wilt U deze dan doorgeven aan de subgroep Avifauna.

Het Rotgans verjagings experiment op Terschelling is in tegenstelling tot eerdere berichten in de dagbladen mislukt. De bedoeling van dit experiment was om met behulp van knallen en lichtflitsen de ganzen van de landbouwgronden te verjagen naar een geschikt gemaakt terrein op de Boschplaat. Indien dit niet zou helpen zou men pas overgaan tot beperkt afschot. Helaas is men met deze ingreep veel te vroeg begonnen. In een onlangs uitgebracht rapport van het RIN komt als belangrijkste konklusie naar voren dat er geen verschil in effectiviteit tussen beide toegepaste verjaagmethoden is. De afschotvergunningen zijn dus tegen de gemaakte afspraken in verleend zonder dat andere verjaagmethoden redelijk waren beproefd. Ook zijn de ganzen niet naar eerder genoemd gebied verjaagd, dit was namelijk al vol, maar waarschijnlijk zijn de 4.000 Rotganzen uitgeweken naar Ameland en de Friese kust. Dus een verschuiving van het probleem. Beter is de betrokken boeren in het vervolg weer schadeloos te stellen.

Over de Eempolders is een nieuwe publikatie verschenen: de Eempolder schappelijk ingericht. Het is uitgegeven door de Werkgroep Eemland van de Stichtse Milieufederatie. Alle feiten en ideeën zijn in dit boekje nog eens duidelijk uiteengezet. Het plan om de bebouwing zoveel mogelijk aan de randen van de polders te houden wordt hier nogmaals in uiteengezet.

Yvonne van Klaveren heeft het mede verzorgen van het Korhaan typewerk na een aantal jaren moeten stoppen omdat zij drukke bezigheden elders heeft gekregen. Yvonne hartelijk bedankt voor de inzet die je al die jaren hebt getoond. Inge Karsemeyer heeft inmiddels het typewerk overgenomen.

Aktiviteiten programma

Zaterdag 11 december Wordt in Hotel Haarhuis stationsplein 1 te Arnhem een landelijke contactdag georganiseerd door SOVON, C.O.V. N.O.U.
Het thema van deze dag luidt "De rol van de veldwaarnemer in 't veldornithologisch onderzoek".
Aanvang 10.00 uur.
Wilt u gezamenlijk reizen, i.v.m. korting (meermanskaart) neem dan contact op met Joke Hardon, tel. 02154-18804, graag wel zo snel mogelijk.

Zaterdag 11 december Waterwildtelling

Zondag 12 december Yves Vogel neemt ons mee naar de Flevopolders. We verzamelen op het Oosterspoorplein te Hilversum, om 8.00 uur.
Opgeven bij Joke voor donderdag 9 december.

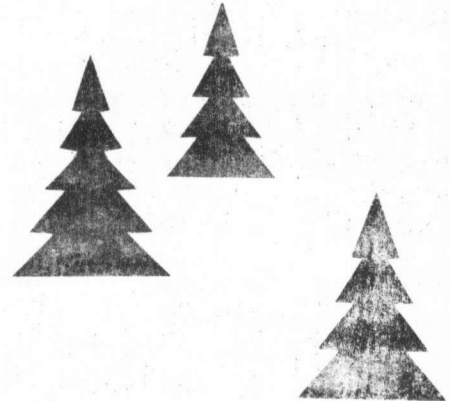
Dinsdag 14 december Kontakt-werkavond en Eempoldervergadering. U bent van harte welkom, de koffie staat klaar om 20.00 uur in de Godelinde-scholengemeenschap te Naarden.

PRETTIGE KERSTDAGEN

EN

VOORSPOLING 1983

Zondag 9 januari Excursie naar de Arkemheensepolder o.l.v. Fred van Klaveren en Maarten Klomps. Deze naivo dag excursie vertrekt om 8.30 uur vanaf het Oosterspoorplein te Hilversum.

Dinsdag 11 januari Kontakt-werkavond.
Op deze avond willen we o.l.v. Dick Jonkers braakballen en prooi-resten determineren. Een ieder die braakballen of prooi-resten heeft deze graag meenemen, vermeld wel de plaats waar ze gevonden zijn. Meenemen: oude tandenborstel, pincet en vergrootglas.
U bent van harte welkom om 20.00 uur in de Godelinde-scholengemeenschap te Naarden.

- 15/16 januari Watervogeltelling langs het Gooimeer.
Internationale watervogeltelling
Roofvogeltelling
- Donderdag 27 januari Lezing in de Goede Herderkerk, Simonstev-
inweg 146 te Hilversum.
Aanvang 20.00 uur.
Dhr. R.G. Bijlsma uit Bennekom houdt deze avond
een dia lezing over „ONGESTUWDE ROOFVOGEL-
TREK OP DE ZUID-WEST VELUWE ”.
Dhr. Bijlsma, die reeds div. publikaties op
zijn naam heeft staan over o.a. de Boomvalk,
Appelvink en recentelijk over broedende Kruis-
bekken besteedde 7 jaar aan zijn roofvogel-
onderzoek.
In niet minder dan 4000 teluren kwam hij tot
de ontdekking dat ieder jaar 16 soorten
roofvogels de telposten passeren.
Met behulp van ringgegevens kwam hij ook
achter de herkomst, leeftijd en geslacht van
deze vogels.
Indien de tijd het toelaat zal hij tenslotte
ook nog ingaan op het verband tussen de door-
getrokken Buizerden, Havikken en Sperwers en
hun winterverspreiding.
- Zaterdag 5 februari Dag excursie Friesland, bij slecht weer gaan
we naar de Flevopolders.
Vertrek 7.00 uur van af het Oosterspoorplein.
Opgeven bij Joke voor 1 februari.
- Dinsdag 10 februari Kontakt- werkvond om 20.00 uur in de Godelinde
scholengemeenschap te Naarden.
- 12/13 februari Watervogeltelling langs het Gooimeer.
- Donderdag 24 februari Lezing in de Goede Herderkerk, Simonstev-
inweg 146 te Hilversum.
Programma nog niet bekend.
- Zondag 27 februari Excursie naar het Bergse pad en Dammerkade,
o.l.v. Fred van Klaveren.
Bij goed ijs, schaatsen meenemen.
Verzamelen op de parkeerplaats naast de kerk
in Ankeveen, tijd 8.30 uur.
- Zaterdag 5 maart Uilenexcursie in de avond.
Deze excursie zal worden gehouden op het
landgoed rondom Kasteel Groeneveld te Baarn.
Vertrek om 21.00 uur vanaf de parkeerplaats
vóór het Kasteel.
- Dinsdag 8 maart Kontakt-werkavond, u bent allen weer van
harte welkom in de Godelinde-Scholengemeen-
schap te Naarden om 20.00 uur.

- 12/13 maart   Watervogeltelling (maandelijks) langs 't Gooi-
meer
Zaterdag 19 maart   Pier van IJmuiden, o.l.v. Yves Vogel.
We verzamelen op het Oosterspoorplein te
Hilversum om 8.30 uur, deze excursie duurt
tot in het begin van de middag.
- Donderdag 24 maart   Algemene ledenvergadering.

Data's om vast te noteren:

- 22-23-24 april   Weekend naar het prachtige waddeneiland
Schiermonnikoog.
Houd u dit weekend vast vrij, en geeft u
zich vast op door overmaking van de beraam-
de kosten f 60,- (exclusief de vervoers-
kosten naar Lauwersoog) postgiro V.W.G.
2529179 met vermelding "Weekend Schiermon-
nikoog" en per tel. 02154-18804 (ook voor in-
formatie).
Wat neemt u mee: Slaapzak, thermoskan, hand-
doek+washand, regenkleding, laarzen, warme
kleding en brood voor 's avond en zaterdag
morgen.
We vertrekken vanaf het Oosterspoorplein te
Hilversum om uiterlijk half vier (15.30 uur).
De boot vertrekt om 19.00 uur vanaf Lauwers-
oog.

Bestuursmededelingen

- Subsidie: Gemeente Hilversum heeft ons een bijdrage van f 2150,- toegezegd
- Subgroep Z-Flevoland, die de naam enige tijd geleden veranderde in Vogel- en natuurwacht Zuid-Flevoland, heeft bij de RJP bezwaar aangetekend tegen het bestemmingsplan Kromslootpark (over de Hollandse brug rechts).
De oorspronkelijke bestemming van het park was natuur/recreatie. Bij de uitwerking van het plan heeft echter recreatie duidelijk voorrang en is het gebied van alle kanten ontsloten.
Voorstel van de subgroep is: Als het park van één zijde bereikbaar is, ontstaat vanzelf een zekere zonering wat betreft het gebruik van het gebied. (Het deel, het verst van de parkeerplaats gelegen, zal slechts incidenteel bezocht worden).
Ook is bezwaar gemaakt tegen plaatsing van windturbines in het zuidelijk deel van het park.

Uit ringonderzoek en vogeltellingen blijkt, dat door de waterbarrière van het Gooimeer in het Kromslootpark gestuwde vogeltrek is. Voorgesteld wordt de turbines in het open landbouwgebied te plaatsen bij voorbeeld bij een hoogspanningsleiding (bundeling infrastrukturen).

- Van Natuurmonumenten ontvingen we het verzoek mee te werken aan broedvogelinventarisaties in de terreinen van de vereniging. Met deze gegevens kunnen de huidige beheersmaatregelen worden geevalueerd en mogelijk worden veranderingen aangebracht. Hoewel het nut en de noodzaak van dergelijke inventarisaties niet bestreden wordt, is het bestuur van mening dat binnen ons werkterrein nog veel gebieden liggen, welke bij het vaststellen van onze plannen hogere prioriteit hebben. We denken hierbij aan gebieden, die bedreigd worden door agrarische en stedelijke plannen en waar vaak weinig natuurwetenschappelijke gegevens van bekend zijn. Deze gebieden moeten nog worden veilig gesteld, terwijl de gebieden van Natuurmonumenten al een zekere bescherming genieten.

- Van het GNR ontvingen wij "de Concept Beheersnota 1982-1987 van terreinen van het Goois Natuur Reservaat". De VWG is gevraagd commentaar op deze conceptnota te leveren. Indien u ook geïnteresseerd bent in deze materie dan kunt u contact opnemen met Rob Molenbeek tel: 035-62641

Nieuwe leden

A.C.Stadermann, Flevolaan 65, 1272 PC Huizen, 02159-47277
mw. A.Kuylman Elzenlaan 35. 1214 KJ Hilversum, 035-234155
R.M.Vunderink, Pr.Marielaan 19, 1405 EN Bussum, 02159-31273
J.Verhey, J.Catslaan 6, 1401 SL Bussum (huisgenootlid)
mw. G.Wilschoff, Kroonlaan 20, 1217 AW Hilversum(huisgenootlid)
mw. L. van 't Hoff, Siriusstraat 25 1223 AL Hilversum (huisgnl.)
mw. J.Moen, Schuttersweg 67, 1217 PW Hilversum
T.Veerman, W.de Withstr. 66, 1272 BN Huizen 02152-52516
B.Roor, Sporkehout 28, 1273 TG Huizen 02152-64623
J.Noorbeek, Honingstr. 61, 1211 AV Hilversum 035-232394

verhuisd

E.Lam, v.Lennepln.6, 1217 NC Hilversum, 035-12548
G.J.den Graauw, Staringln.9, 1215 BR Hilversum, 035-43614
H.v.Stipriaan, G.v.Doornikstr.69, 3621 HV Breukelen, 03462-4065
mw C.Ketelaar, G.Schouten, Kortenhoefsedijk 60, 1241 LR Kortenhoef
H.T.v.d.Pol, Dinkel 33, 1273 PP Huizen

opgezegd per 1-1-83

Rotermundt, Hilversum
Hartlief, Bussum
v. Alphen, Beverwijk
v. d. Spcel, Bussum
mw. Suijver, Hilversum
W. Loode, Maartensdijk

F. Rijnja, Bussum
Schotman, Kortenhoef per 1-1-82
T. H. Peterse, Almere
N. Moolenaar, Almere per 1-1-82
v. d. Velden, Naarden

overleden

J. Schiphof, Baarn

opgezegd vogeljaar

H. v. Stipriaan
v. d. Velden

VOGELKALENDER

De traditionele veertiendaagse vogelkalender is ook voor 1983 weer geheel in kleur verschenen. „Het vogeljaar" kreeg dit jaar wederom de medewerking van een aantal zeer goede vogelfotografen uit Nederland en België. De platen laten ons de vogels zien in hun natuurlijke omgeving en in hun dagelijkse doen en laten. De kalender bevat 13 bladen, aan beide zijden bedrukt en in vierkleurenoffset. Na gebruik houdt men een vogelboekje over. In deze prachtige vogelkalender treffen we o.a. de volgende soorten aan: Gekraagde Roodstaart, Boomklever, Bosuil, Boomleeuwerik, Fazant, Slobeend, Ooievaar, Tapuit, Dwergstern, Visarend, Havik en Roerdomp. In totaal zijn er 25 afbeeldingen, alle voorzien van een interessante tekst. U kunt deze mooie kalender à f13,50 verkrijgen op de ledenavonden van de Vogelwerkgroep of afhalen bij: J. Harder, Meteorenstraat 45, 1223 ER Hilversum, tel. 035-852842. Tevens per postgirorekening no 4325 t.n.v. Penningmeester van het Kalenderfonds, Bellaertsstraat 16, 6721 WB Bennekom.

Zoals u vorig jaar in de Korhaan hebt kunnen lezen mag de Vogelwerkgroep van elke door ons verkochte kalender een deel van de opbrengst houden. Het ligt in de bedoeling de „Vogelwerkgroep-opbrengst" voor 1983 voor het Vogelasiel van de fam. van Ingen te bestemmen.

Dit in Naarden gelegen opvangcentrum is de afgelopen zomer sterk uitgebreid met een zestal nieuwe kooien. Dat deze uitbreiding veel geld gekost heeft zal u duidelijk zijn.

Bij het kopen van een kalender steunt u dus het actiefonds van de stichting het Vogeljaar en het genoemde vogelasiel.

Jelle Harder

Help mee aan de ZWEEDSE BROEDVOGELATLAS

Ook in Zweden is men bezig met een soort SOVON projekt. Maar aangezien dit land aanmerkelijk uitgestrekter is als ons land en het aantal vogelaars in Zweden beperkt is, kan men best hulp gebruiken. Mocht U van plan zijn komende zomer naar Zweden te gaan dan zijn er mogelijkheden om eventueel enige 5 km 2 blokken te onderzoeken. Als U geïnteresseerd bent dan ligt er op het redactieadres een complete beschrijving van dit projekt.

Nieuw Zoogdierentijdschrift

Sinds begin 1982 wordt een nieuw tijdschrift voor zoogdierstudie en zoogdierbescherming „Huid en Haar" uitgegeven. Hiervan verschijnen vijf nummers per jaar met tezamen + 240 pagina's. Eindredakteur is Jaap Taapken, tevens redakteur van „Het Vogeljaar". Het nieuwe tijdschrift voor de Benelux wil wetenschapsmensen en liefhebbers dichter bij elkaar brengen en deze op de hoogte brengen van nieuwtjes, onderzoeken, nieuwe literatuur, nieuws uit de regio etc. Ook is het de bedoeling dat het onderzoek en de bescherming van zoogdieren door dit tijdschrift gestimuleerd gaan worden. De abonnementsprijs bedraagt f19,- per jaar t.n.v. mv. J.J.M. Ameling-Leemreijze, Marxstraat 7, 6941 CK Didam, gironr. 2707408.

1 Het Spreeuwenboekje

Recentelijk is een verzameling oorspronkelijke opstellen over Spreeuwen uitgegeven. De studie van negen jeugdige vogelliefhebbers, is hierin samengebundeld door H.P. Gallacher. Het boek bevat 96 pagina's plus tekeningen en grafieken. De prijs bedraagt f14,90 t.n.v. H.P. Gallacher te Voorhout giro nr. 196724. Een recentie (geen exemplaar) ligt op het redactieadres ter inzage.

Organisatie Wintervoeding en Revalidatie Gooi en Vechtland

In de winter 1981-1982 zijn vooral de watervogels veel bijgevoerd. In het Vechtplassengebied is vis gevoerd aan Reigers en Roerdompen. Een groot aantal Futen en Dodaarsen is gerevalideert en hierna weer losgelaten. Voorts zijn op een aantal lokaties zangvogels gevoerd. U kunt het comité ook de komende winter weer financieel steunen door overmaking op gironr. 328180 t.n.v. E.M. Mulder-Eenjes onder vermelding van Wintervoeding Gooi en Vechtland.

BROEDVOGELINVENTARISATIE VAN HET LANDGOED OUD-NAARDEN

Ilco van Woersem

Het landgoed is eigendom van de familie Dudok van Heel. Oud-Naarden ligt aan het Gooimeer tussen Naarden en Huizen. Het landgoed bestaat uit weiland (20 ha), oude beuken- en eikenlanen, jong eikenbos (ruim 10 ha), een schraalgrasland, het oude zuiderzeestrand, een brede rietgordel, jong naaldhout en de oudste (95 jaar) Corsicaansedennenopstand van Nederland.

Kortom: een veelheid aan milieu's en daartussen vele interessante overgangen.

Deze afwisseling in milieu's en overgangen garandeert een rijke flora en fauna. Uit verschillende inventarislijsten blijkt dit ook. Er zijn honderden paddestoelsoorten, meer dan 700 keversoorten, meer dan 20 soorten dagvlinders en ook veel vogels te zien.

Vanaf 1980 heb ik het landgoed globaal op broedvogelterritoria bekeken. De resultaten volgen hieronder:

Broedvogelterritoria en broedresultaten van landgoed Oud Naarden. Geslaagde broedsels staan tussen haakjes vermeld.

Soort	1980	1981	1982
Fuut	3(2)	2(1)	3(1)
Knobbelzwaan	1(1)	-	1(1)
Bergeend (zie opmerking)	30(-)	20(-)	25(-)
Wilde Eend	6(6)	?(2 minst.)	?(2 minst.)
Krakeend (zie opmerking)	2(1)	1(?)	2-3(?)
Tafeleend (zie opmerking)	-	mogelijk	mogelijk
Kuifeend (zie opmerking)	-	mogelijk	mogelijk
Fazant	6(4)	4-5(3)	3(2)
Waterhoen	2(2)	3(3)	3(3)
Meerkoet	6(5)	6(6)	7(7)
Scholekster (zie opmerking)	1(-)	1(-)	-
Kievit (zie opmerking)	2(-)	1(-)	2(-)
Hole(n)duif (zie opmerking)	6(?)	7(5)	7-8(5)
Houtduif	talrijk	talrijk	meer dan 15 paar
Turkse Tortel	1(-)	1(-)	2(1)
Tortelduif	4(?)	2(?)	2-3(1-2)
Koekoek	3(?)	3(?)	3(?)
Bosuil	2(1)	2(1)	2(-)
Ransuil	1(1)	1(-)	2(1)
Groene Specht (zie opmerking)	3(2-3)	2(2)	2(1-2)
Zwarte Specht (zie opmerking)	1(1)	1mannetje	-
Grote Bonte Specht	6(6)	4-5(4)	4-5(3minstens)
Kleine Bonte Specht	1(?)	0-1(?)	0-1(?)
Boerenzwaluw	12(10)	10(9)	8-9(7)
Boompieper	1(1)	1(?)	0-1(-)
Witte Kwikstaart	2(2)	1-2(1)	2(2)
Winterkoning	talrijk	talrijk	+9(?)
Heggemus	talrijk	talrijk	+7(?)

Roodborstje	talrijk	talrijk	talrijk
Gekraagde Roodstaart	5(5)	4(4)	4(4)
Merel	talrijk	talrijk	talrijk
Zanglijster	talrijk	talrijk	talrijk
Grote Lijster	2(1)	2(?)	1(?)
Sprinkhaanrietzanger	2(?)	0-1(?)	-
Snor	2-3(?)	?(?)	-
Rietzanger	1(1)	2(?)	2(?)
Bosrietzanger	2(2)	2(2)	1-2(1)
Kleine Karekiet	30(?)	talrijk	talrijk
Braamsluiper	2(1)	1(1)	1(?)
Grasmus	2(1)	1(1)	1(1)
Tuinfluitier (zie opmerkingen)	5(?)	?	5-6(?)
Zwartkop	7(?)	5-7(?)	5(?)
Fluitier (zie opmerkingen)	5(2)	2(-)	1(?)
Tjiftjaf	talrijk	talrijk	talrijk
Fitis	talrijk	talrijk	talrijk
Goudhaantje	?	1(?)	1(?)
Grauwe Vliegenvanger	2(2)	3(2)	3(?)
Bonte Vliegenvanger	3(2)	2(-)	2(2)
(zie opmerkingen)			
Staatmees	3(3)	2(minst.1)	2(2)
Glanskop	2(2)	2(2)	1(1)
Matkopmees	1(?)	1(?)	1(?)
Kuifmees	1(?)	1-2(2)	1(?)
Zwarte Mees	1(1)	1(1)	0-1(?)
Pimpelmees	talrijk	talrijk	talrijk
Koolmees	talrijk	talrijk	talrijk
Boomklever	5(4)	4(4)	4-5(4)
Boomkruiper	5(?)	5(?)	+5(?)
Wielewaal(zie opmerkingen)	1(?)	1(1)	-
Vlaamse Gaai	6(?)	5(?)	4(?)
Ekster	5(5)	4(4)	3-4(3)
Kauw	6(6)	6(?)	5(5)
Zwarte Kraai	3(3)	4(4)	4-5(4)
(zie opmerkingen)			
Spreeuw	talrijk	talrijk	talrijk
Huisbus	-	-	?
Vink	7(?)	6(?)	?
Goudvink	1(?)	1(?)	-
Rietgors	2(?)	1(?)	2(?)

Opmerkingen:

Fuut: door wisselende waterstanden door afwisselend zuiden- en noorderwind en door windsurfen lukken steeds minder broedsels.
Bergeend: op de weilanden van Oud Naarden zitten tussen de 40 en 60 Bergeenden. De meesten hiervan proberen op de Limiten te broeden. Dit lukte in '80 3 paar, in '81 brachten 6 paar jongen naar het Gooimeer. In '82 is helaas ieder broedsel verstoord door voornamelijk honden en wellicht ook katten, die de hollen in liepen.
Krakeend: 2 vrouwtjes en 3 mannen vlogen in '80 en '82 telkens rond. In '80 maaide ik bij het onderhoud van een orchideeënveldje een nest van de Krakeend uit.

Tafeleend en Kuifeend: telkens overzomerde mannetjes voor de kust in het Gooimeer. Mogelijk de vrouwtjes in ons kustgebied? Scholekster en Kievit: alle broedsels mislukken door intensief maaien, weideslepen, hoge veebezetting e.d.

Holenduif: ieder jaar pakt de Bosuil enkele vrouwtjes van het nest. Deze broedsels mislukken uiteraard.

Groene Specht: in 1980 en in 1982 heeft de Bosuil één Groene Specht opgegeten. Deze broedsels zullen daardoor wel verloren zijn gegaan.

Zwarte Specht: in 1982 geen één Zwarte Specht meer gehoord. In 1981 waren in het Gooi Noord nog twee mannetjes aanwezig; echter geen vrouwtje Oorzaak onbekend. Misschien Havik.

Ransuil: in 1981 verlieten de uilen het landgoed. In 1982 is één oude uil van het paartje dat in de kuststrook broedde door een Havik of Bosuil gepakt en keurig geplukt. (ik denk Havik)

Bosuil: in 1982 beide jongen door kat gepakt en gedood!

Tuinfluitier: mogelijk slachtoffer van Koekoeken.

Fluiter: in 1980 liefst 5 zingende mannetjes en twee broedsels. In de volgende jaren alleen nog maar doortrekkende mannen; in '82 tot laat in mei een zingende man, zelfs nog in juni even.

Bonte Vliegenvanger: alleen in nestkastjes. in 1981 door eekhoorn uitgehaald. De eekhoorn wipte de dakjes van de kastjes!

Wielewaal: in 1980 en 1981 twee mannetjes en één wijfje. In '82 slechts één mannetje enkele weken gehoord.

Zwarte Kraai: wordt i.t.t. tot andere kraaiachtigen steeds algemener. Zij pakken minstens de helft van het aantal jonge eendjes, helaas ook van de jonge Bergeendjes.

Vink, Tuinfluiter, Snor en Sprinkhaanrietzanger zijn de laatste twee jaar slecht geïnventariseerd! Dat zal ik in '83 beter doen. De rietvogels zijn mogelijk achteruitgegaan doordat het riet verruit! Er komt steeds meer harig wilgeroosje in, door de vervuiling vanaf het Gooimeer.

De zangvogeltjes uit de ondergroei zijn waarschijnlijk (tijdelijk) achteruitgegaan omdat alle Amerikaanse vogelkers uit de achtergroei is verwijderd. Gelukkig nemen de lijsterbessen en vuilbomen de plaats snel in.

Uit het voorgaande blijkt, dat Oud Naarden voor vogels en vogelliefhebbers interessant is. Het landgoed is uitsluitend toegankelijk voor leden van Vrienden van 't Gooi en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Het is verplicht om de lidmaatschapskaart mee te nemen.

De boswachter (een rotvent overigens) stuurt U er anders subiet af!

VERZOEK OM MEDEWERKING

Dit najaar zijn er, wat betreft het Gooi, veel waarnemingen van Kraanvogels gedaan. In verband hiermee zal er een verslag in de Korhaan verschijnen. Graag zou ik uw waarnemingen ontvangen tijdens een lezing of werkavond.

Onze gegevens zullen ook gebruikt worden voor "het Kraanvogelonderzoek ten noorden van de Waal", dat verzorgd wordt door Dhr. Wessels. De waarnemingen die op dit moment bekend zijn, bedragen al een totaal van 8500 Kraanvogels!

Bellen kan ook; 035-61426

of per post : Fred van Klaveren
Berkenhof 3
1241 VP Kortenhoeft

INITIATIEF VOOR EEN AVIFAUNA VAN HET GOOI

=====

Al sedert de oprichting van de vogelwerkgroep leeft de wens om een boek uit te geven over de vogels van het Gooi. Tot de uitvoering van dit idee is het nooit gekomen, doordat enige tijd later voorbereidingen werden getroffen voor het tot standkomen van een Avifauna voor Midden-Nederland. Het boek rolde in 1971 van de persen.

Nu ruim 10 jaar later komt de oorspronkelijke gedachte weer tot leven om tot een eigen meer gedetailleerde Gooise uitgave te komen. Een eerste aanzet is de succesvolle publikatie "DE VOGELS VAN HET GOOI" geweest, waarin een gemeleerd aantal artikelen werd samengebracht. Hieronder bevonden zich een aantal specifieke avifaunistische verhalen.

Tijdens de jubileumtoespraak t.g.v. het 15 jarig bestaan van de vogelwerkgroep in maart in kasteel Groeneveld is ook de nog steeds levende gedachte weer uitgesproken.

Op de druk bezochte laatst gehouden avifauna-avond heeft het idee weerklank gevonden en geresulteerd in de samenstelling van een initiatiefgroep. Ieder lid heeft op zich genomen ideeën aan te dragen. Deze zullen worden uitgewerkt, samengevoegd en vervolgens op een speciale of avifauna-avond worden besproken.

Op voorhand wil de initiatiefgroep nu al iedereen oproepen tijd, hoe weinig dan ook, beschikbaar te stellen om tot een gezamenlijk werk van alle vogelwerkgroepleden te komen.

Zie hiervoor de oproep in dit blad! Van de vorderingen hopen wij ieder op de hoogte te houden door hiervan in de Korhaan verslag te doen.

Namens de initiatiefgroep

Dick Jonkers

KORHOEN- Lyrurus tetrix

Status: Zeldzame broedvogel die op het punt staat uit het Gooi te verdwijnen.

Historie: De eerste waarneming stamt uit 1901 en loopt parallel met waarnemingen rond de eeuwwisseling op de Utrechtse Heuvelrug waar zij voordien nooit was gezien. De uitbreiding van het areaal komt overeen met de oprukkende heide ontginningen en daarmee gepaard gaande toename van akkerbouw en naaldhout aanplant. Van 1931-1936 worden aantallen van 120-140 exemplaren genoemd. Vlak voor de oorlog loopt de stand terug. etc.

Verspreiding: De verspreiding is altijd hoofdzakelijk beperkt gebleven tot de centrale heidevelden: Westerheide, Bussumerheide en Zuiderheide, ook wel Oosterheide genoemd. Daarbuiten zijn op verschillende plaatsen ook wel korhoenders gezien, maar nooit in grote aantallen. Na het broedseizoen zwerven de dieren rond. Zo zijn zij o.a. toe in de Eempolders waargenomen. etc. etc.

Habitat: Heidevelden met zowel hoge, middelhoge als lage begroeiing grenzend aan cultuurgronden. Op de heidevelden moeten bovendien verspreid rustplaatsen met wat vliegdennen aanwezig zijn. etc. etc.

Aantallen: Na het verschijnen volgde een toename tot Max. 140 ex. In 1938/39 worden nog maar 25 korhoenders geteld. De oorlog heeft ertoe bijgedragen dat het aantal nog sterker terugliep. In 1952 kondigt zich een lichte toename aan, er werden 23 ex. geteld en in 1957 zelfs 50 ex.. Daarna worden de aantallen alleen maar kleiner. etc. etc.

Bijzonderheden: IN een poging het korhoen voor het Gooi te behouden zette de Stichting Gooisch Natuurreservaat in 1982 vier korhanen uit. Een deel hiervan is inmiddels dood gevonden. etc. etc.

AVIFAUNA VAN HET GOOI

Ten behoeve van een uit te geven boek over de vogels van het Gooi zoekt de avifaunacommissie medewerkers:

- LITERATUURONDERZOEKERS (m/v)
- BEWERKERS van DAGBOEKEN (m/v)
- INVENTARISEERDERS (m/v)
- MEDEWERKERS t.b.v ANDERE TELLINGEN (m/v)
- TEKENAARS* (m/v)
- FOTOGRAFEN* (m/v)
- FINANCIERINGSDESKUNDIGEN* (m/v)
- KONTAKTPERSONEN voor de te formeren werkgroepen (m/v)

Vereiste: grote dosis enthousiasme, werklust en beschikbaar stellen van tijd.

Voor de met * gemerkte onderwerpen de nodige praktijk ervaring.

Zij die voor de andere functies nog niet over ervaring beschikken zullen na een inwerkperiode in een werkgroep worden ondergebracht.

Reakties voor

1 FEBRUARI

naar H.Hardon Dotterbloemlaan 39
3742ED Baarn 02154-18804

Binnen een maand na bovenvermelde datum ontvangt iedere reflek-
tant bericht.

ZANDEWALUWEN EN NATUURBESCHERMERS: DANKBARE SAMENWERKING WORDT VOORTGEZET

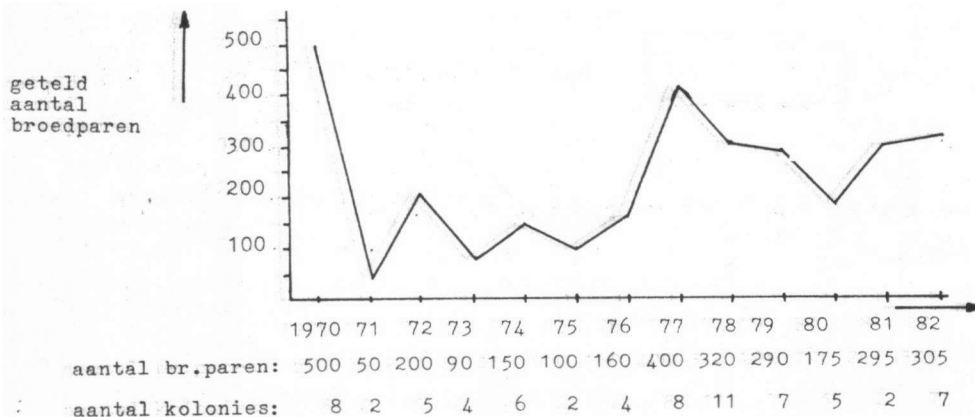
P.W. Dieperink

Inleiding:

Het was in 1977 dat er melding werd gemaakt van een zeer succesvol broedseizoen van de Zand- of Oeverwaluwen in het Gooi e.o.. Verheugend was dat, aangezien er daarvoor sinds 1977 geen behoorlijke aantallen meer in onze omgeving hadden gebroed. Voorzichtig werd toen gesteld dat de toegenomen aandacht die deze soort krijgt wel eens de reden van dit herstel geweest zou kunnen zijn. Ondertussen zijn we al weer vijf jaren verder en hebben we niet stilgezeten met het beschermen van de kolonies en het herstellen of oprichten van nestwandjes, speciaal voor deze soort. Ook de Oeverwaluwen zaten niet stil, integendeel, ze haalden zelfs meerdere malen de regionale kranten doordat hun kolonies verstoord werden of doordat ze juist gebruik maakten van de speciaal voor hun gecreëerde broedgelegenheid. Ondertussen lijkt het er hard op dat er in het Gooi weinig andere vogelsoorten zijn waarin door zoveel mensen energie is gestoken, op de Korhoenders na natuurlijk. Daarom is het zinvol om eens te bekijken in hoeverre wij zelf invloed hebben gehad op het sinds 1977 opgetreden herstel en welke factoren hierbij een rol spelen. Anders gezegd: heeft het zin om deze soort ook in de toekomst nog zo veel aandacht te geven?

Het populatieverloop en de ligging der kolonies:

In de periode vóór 1977 was het de Oeverwaluw niet bepaald voor de wind gegaan. Het aantal van ongeveer 25.000 broedparen dat Nederland in het begin van de jaren zestig nog telde daalde geleidelijk tot ca. 5.000-8.000 paren in de periode '75-'78. De grootste achteruitgang vond plaats na 1971. In 1979 vond er een herstel plaats; de soort werd toen landelijk geteld waarbij een aantal van 9.900 hollen werd gevonden, verspreid over 361 kolonies. Op grond hiervan werd het aantal broedparen op 11.000 geschat. Van de jaren '80 t/m '82 is helaas niets bekend. De tendens voor een klein gebied als het Gooi is globaal hetzelfde, ook al verschillen de jaarlijkse aantallen wat meer. In de zestigerjaren broedden er jaarlijks een 600-800 pr. in het Gooi, verspreid over een tiental kolonies. Hoe de stand zich daarna ontwikkelde is in de grafiek te zien.

De gooise populatie stortte dus na 1970 in elkaar, herstelde zich in 1977 en bleef daarna redelijk stabiel op ongeveer 300 broedparen.

De gemiddelde koloniegrootte nam in Nederland ook af. Deze bedroeg in 1963-64 circa 35, in 1977-78 slechts 24 en in 1979 27. Onze omgeving telt kennelijk veel voor Oeverzwaluwen geschikte biotopen want de gemiddelde koloniegrootte is hier altijd al erg hoog geweest. Zo bedroeg deze in de jaren zestig ongeveer 50-60, terwijl in de periode 1970-'82 gemiddeld nog altijd 43 paren Oeverzwaluwen in een kolonie hun nestgang uitgroeven, wat erg veel is.

In het volgende overzicht is de ligging der kolonies sinds 1977 te zien, wat opvalt is dat bijna al de kolonies in het noorden van het Gooi lagen, d.w.z. binnen een afstand van ca. 2km. van het Gooimeer.

Kolonie/aantal paren	1977	'78	'79	'80	'81	'82
Steenfabriek Huizen	150-200	10-15	120-130	-	-	-
Huizen haven	20-25	115-160(3)	4-8	3-6	-	50-60(3)
Naarden International	75	50-60	80-100	-	-	70-90
Bijvank/Warandepark	40	65-75(4)	53-63(2)	75-100(2)	260	160
Huizermaat	-	5-6	-	-	-	-
Rijksw.27;Blaricum	30(2)	-	1-2	-	-	-
Rijksw.27;Laren	38	-	-	-	-	-
Vesting Naarden	18-32	-	-	-	-	-
NOS Hilversum	-	40-45	-	-	-	-
Rijksw. 1,Muiderberg	-	-	7	50-65	-	-
Naarderbos	-	-	-	20-25	40	-
Stichtse brug	-	-	-	-	-	6-8
Oud Valkeveen	-	-	-	-	-	2

- tussen haakjes: aantal kolonies indien meer dan één

Oorzaken van populatieschommelingen:

Wil men van een vogelsoort vaststellen of deze in een bepaalde periode in een bepaald gebied voor-of achteruit is gegaan dan is dit niet moeilijk. Enkel hoeft van jaar tot jaar het aantal broedende paren te worden geteld en onderling vergeleken te worden. Het wordt vaak lastiger als men de redenen van deze voor-of achteruitgang precies wil weten en vooral hoe zwaar deze afzonderlijk wegen. Zo is van de stootvogels in ons land wel bekend dat deze in de zeventigerjaren hard achteruit gingen in aantal door de toepassing van insecticiden, en juist niet zozeer door biotoopverlies of door vervolging van de mens. Bij zomervogels spelen factoren buiten Nederland een grote rol, zoals de jacht in de landen rondom de Middellandse Zee. Een zomervogel als de Oeverzwaluw is bijvoorbeeld hoogstens 5-6 maanden per jaar in Nederland aanwezig en overwintert in tropisch en Oostelijk Afrika. Deze "Afrika-gangers" zijn hierdoor veel kwetsbaarder vergeleken met de "Europa-gangers" en maatregelen tot behoud van deze soorten zullen dan ook veel minder effect hebben. De Oeverzwaluw was in de eerste helft van deze eeuw in het Gooi in ieder geval een schaarse broedvogel bij gebrek aan broedgelegenheid. Hier kwam in de vijftiger jaren verandering in. De populatie groeide toen en bereikte z'n top in de zestiger jaren t.g.v. de toenomen zandwinnings- en bouwactiviteiten. Hierna werden de omstandigheden voor de soort in het overwinteringsgebied, de Sahel-zône, snel slechter. Door de verminderde regenval aldaar met als gevolg een toenemende woestijnvorming was er te weinig voedsel voor de zwaluwen en vele andere vogelsoorten.

In Engeland is hier enig onderzoek naar gedaan. De oeverzwaluwenpopulatie in enkele representatieve telgebieden daalde in 1969 met maar liefst 45% t.o.v. het jaar daarvoor.

Met uitzondering van 1971 ging ook in de jaren daarna de soort snel verder achteruit en pas in de periode 1975-'77 herstelde de stand zich weer iets. Omdat in een groot land als Engeland het niet waarschijnlijk is dat de beschikbare broedgelegenheid op korte termijn verandert, werden ook daar de oorzaken in het overwinteringsgebied gezocht. Tijdens onderzoeken werd een verband gevonden tussen de gemiddelde vleugellengte van gevangen Oeverzwaluwen en het aantal broedparen in het proefgebied. Door verminderd voedselaanbod in de Sahel keerden minder zwaluwen terug naar Europa en werden de vleugels iets minder lang van onvolwassen vogels.

De droogte in de Sahel begon na 1968 en pas na 1974 viel er weer wat meer regen waardoor de soort de kans kreeg iets te herstellen. Illustreerend is ook de achteruitgang van de Grasmus, die ook precies in 1969 begon in Engeland.

Een tweede belangrijke factor is de weersgesteldheid in de lente (en de zomer). Uit onderzoekjes, alweer in Engeland gedaan, bleek dat tijdens te koude en te vochtige lentes het broedsucces veel lager ligt waardoor het daaropvolgende jaar veel minder zwaluwen de oude kolonies opzoeken. De toename in 1971 in het proefgebied wordt hiermee verklaard, de voorafgaande lente was namelijk erg gunstig voor insecten. In Nederland is een reeks van koude lentes in de jaren 1968-'78 waarschijnlijk ook verantwoordelijk voor de sterke afname. Ten derde moet er natuurlijk ook voldoende broedgelegenheid aanwezig zijn als de vogels eind april terugkeren.

Deze broedgelegenheid nam in het begin van de jaren zeventig voor- namelijk af door het kanaliseren en beschoeping van vele rivieren in het zuiden. Daar broedden in het verleden de meeste Oeverzwaluwen maar bij de landelijke telling in 1979 bleek dat er nu vrijwel geen kolonies meer voorkomen langs de grote rivieren. Daarentegen ging plaatselijk de stand vooruit in gebieden waar door de vele bouw- en opspuitactiviteiten vaak geschikte nestwandjes ontstonden.

Voorbeelden hiervan zijn de omgeving van Rotterdam en Amsterdam. In het Gooi daalde de broedgelegenheid in de zeventiger jaren nauwelijks. Het is bekend dat een groot deel van de vogels uit de overwinteringsgebieden terugkeren naar de kolonie waar zij het jaar daarvoor gebroed hebben of geboren zijn.

Van de oudere vogels is dit ongeveer tweederde deel, van de eerstejaars ongeveer éénderde. Is de oude kolonie niet meer aanwezig of ongeschikt dan zullen de vogels in de naaste omgeving naar een andere nestwand zoeken. Om deze reden is het belangrijk dat er elk jaar voldoende broedwandjes zijn die juist beschermd zijn waardoor ze jaar in jaar uit benut kunnen worden en het broedsucces er hoog zal zijn. Tijdens het broedseizoen vindt er een uitwisseling plaats tussen oude en jonge vogels van in elkaars nabijheid gelegen kolonies. Voor het Gooi e.o. zijn dit kolonies in Flevoland, alwaar de laatste jaren forse aantallen tot broeden komen.

Broedgelegenheid in het Gooi e.o.:

De Oeverzwaluw blijft een onvoorspelbare soort. Zo waren er in 1978 11 kolonies aanwezig tegen maar 2 in 1981. Dit terwijl er in laatstgenoemd jaar nog enkele andere op het oog aantrekkelijke broedwandjes elders aanwezig waren. Zo broedden er in de jaren '80 en '81 helemaal geen Oeverzwaluwen meer in de toch regelmatig bewoonde kolonie bij Naarden International. Deze nestwand was in '74 speciaal voor de Oeverzwaluw aangelegd door Rijkswaterstaat. In 1982 keerden ze weer terug met maar liefst 80 paar.

Er is de laatste jaren geprobeert om nog meer wanden aan te leggen, te herstellen of te beschermen. Zo is verzocht om een nestwand te creëren op het terrein van de N.O.S. te Hilversum naar aanleiding van de daar ontstane kolonie in 1978. Het R.I.N. gaf hiervoor helaas een onbegrijpelijk negatief advies aan de N.O.S. waardoor het verzoek van de Vogelwerkgroep werd afgewezen.

Een ander verzoek aan Rijkswaterstaat om bij Muiderberg langs Rijksweg 1 een wand aan te leggen werd ook afgewezen.

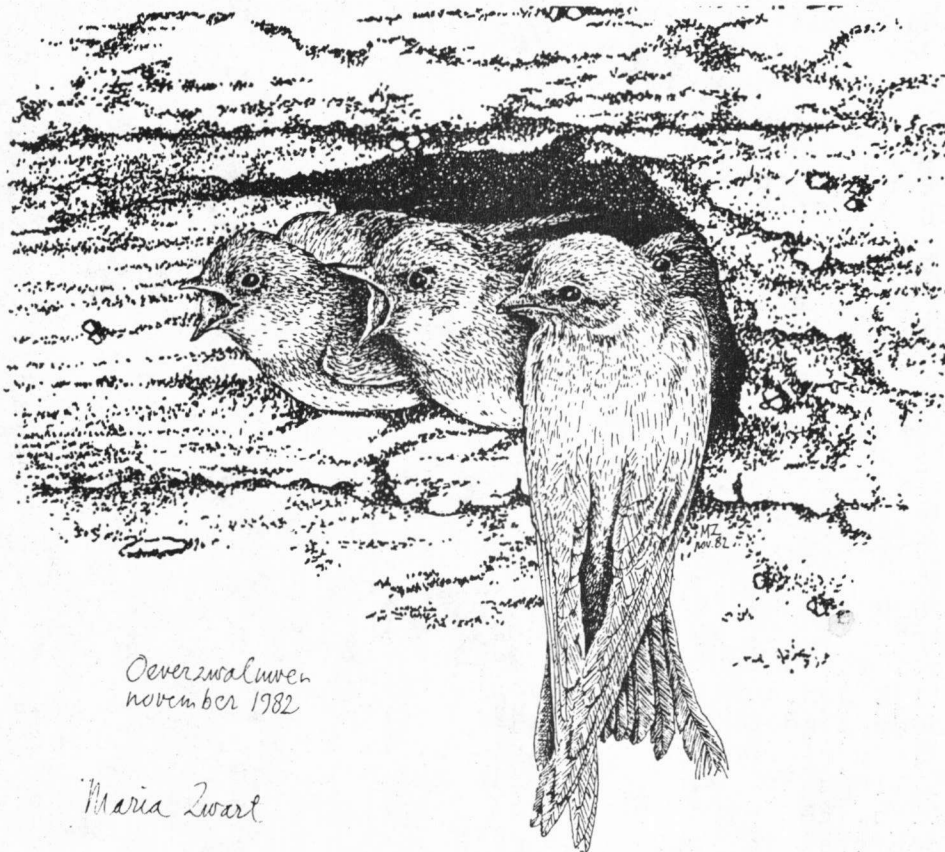
Het eerder aangelegde wandje in het Laarder Wasmeer werd hersteld maar tot nog toe hebben daar nog steeds geen Oeverzwaluwen gebroed, ondanks de ligging in een geschikt biotoop.

Gelukkig staan hier een paar duidelijke successen tegenover. Zo stond Rijkswaterstaat wel positief tegenover ons voorstel om bij de voltooiing van Rijksweg 27 in Blaricum daar een wandje aan te leggen. In 1976 en '77 waren hier namelijk enkele kolonies ontstaan in het talud. Een situatieschets van de geprojecteerde wand is inmiddels ontvangen en hopelijk laat de uitvoering niet te lang meer op zich wachten. De Oeverzwaluwen die al sinds lang bij de Huizerhaven broedden werden regelmatig verstoord de laatste jaren.

In 1982 werden van de 50-60 aldaar broedende paren er ongeveer 10 door recreanten verstoord en daarnaast werden nog eens 30 nesten tijdens graafwerkzaamheden door de gemeente vernietigd.

Bovendien is rond de haven steeds minder broedgelegenheid aanwezig door het volbouwen van de industrieterreinen. Redenen dus om ook daar, liefst volgend voorjaar, een permanente, beschermde nestwand op te richten. De vereniging vrienden van het Gooi wil dit plan gelukkig subsidieëren.

Het grootste succes was zonder meer het herstel en de uitbreiding van de groeve Oostermeent in het Warandepark in Blaricum.

In de laatste 20 jaren zijn er vrijwel onafgebroken meerdere kolonies Oeverzwaluwen in het Warandepark geweest, de groeve zelf was sinds 1974 regelmatig bewoond. In 1980 broedden er echter helemaal geen zwaluwen meer in de groeve omdat deze nogal in verval was geraakt. Bovendien verdwenen dat jaar de tijdelijke broedgelegenheden in die omgeving. De Stichting Vrijwillig Goois Natuurbeheer nam het initiatief om de steile zandwand weer aantrekkelijk te maken voor de zwaluwen. Dit geschiedde in april '81, met behulp van leden van de Vogelwerkgroep en de N.J.N., alsmede omwonenden. Ook een graafmachine werd ingezet.

Van de groeve met een totale lengte van 400 meter werd eerst de oostelijke 35 meter afgegraven. Voor de steile wand werd eerst een sloot uitgegraven en daarachter een zandwal opgeworpen. Een dag later werd op identieke wijze het meest westelijke deel van de groeve over een lengte van 30 m. hersteld. Tijdens deze werkzaamheden vloegen er al vele Oeverzwaluwen in de omgeving rond en toen deze werkzaamheden klaar waren werd de oostelijke wand direct bezet door de vogels. Twee weken later begonnen de Oeverzwaluwen ook in de westelijke wand hun gangen uit te graven. In totaal hebben er in 1981 maar liefst 260 paar in deze groeve genesteld, waarvan 160 in de oostelijke wand en 100 in de westwand. Kolonies van deze omvang komen in Nederland nog maar zelden voor. Zo zijn er na 1971 nog maar 2 of 3 kolonies geweest met meer als 250 broedparen en in 1979 werden er maar vijf kolonies met 100-250 paar gevonden. Een hele grote kolonie met meer dan 500 paar is er na 1971 maar één keer geweest.

Wat het Gooi zelf betreft telde enkel de kolonie bij de steenfabriek in Huizen in 1970 meer paren, namelijk 300.

Ook in 1982 waren de zwaluwen weer present in de groeve. Er broedden toen 160 paren, alweer een fors aantal. Het lag in de bedoeling om in 1982 nog een gedeelte van de groeve op te knappen maar dit is niet gelukt, het bleef bij het herstellen van het oostelijke en westelijke gedeelte. Dit was nodig omdat regelmatig kleine gedeeltes instorten. Misschien dat in 1983 de wand uitgebreid kan worden, mits er voldoende subsidies zijn. Het op knappen van de wand in 1981 en 1982 is mogelijk geweest dankzij subsidies uit het "Zwaluwenfonds" van Vogelbescherming en het J.C. v.d. Huchtfonds.

Zoals uit de genoemde aantallen blijkt, huisde in 1981 vrijwel de gehele Gooise populatie in de groeve Oostermeent. In dat jaar was er enkel een kolonie ontstaan bij het Naarderbos maar deze 40 nesten werden vernietigd door grondwerkzaamheden. Ook hier blijkt weer hoe belangrijk het is dat een kolonie beschermd is.

Een populatie wordt minder kwetsbaar als deze over meerdere kolonies verspreid is, die bovendien beschermd zijn. De belangrijkste functie van de kolonie in de groeve Oostermeent is dat deze fungeert als een soort "moederkolonie" met een reservoïrfunctie voor onze omgeving. Van daaruit kunnen dan weer nieuwe kolonies elders ontstaan, zodat de soort wat minder kwetsbaar wordt of zelfs kan toenemen.

In 1982 is dat gelukkig gebeurd: er ontstonden toen nog zes andere kolonies in het Gooi, waarvan er weliswaar 5 maar tijdelijk zijn. Voorwaarde voor groei van de populatie is dat er elk jaar voldoende aantrekkelijke, liefst permanente, beschermde nestwandjes aanwezig zijn.

Hoe zo een nestwand het best aantrekkelijk te maken is werd al enigszins onderzocht bij de groeve Oostermeent. De aanwezigheid van een brede sloot met daarachter een zandheuvel voor de nestwand verhoogde kennelijk de aantrekkingskracht hiervan. Dat water vlak voor de kolonie meer vogels aantrekt lijkt logisch daar Oeverzwaluwen vroeger veel in rivieroeveren broedden. Er is bovendien geëxperimenteerd met de hellingshoek van het steile gedeelte van de wand waarin de holen zitten. Een wand met een kleinere hellingshoek heeft het voordeel minder snel in te storten.

De conclusie die uit deze en hopelijk volgende experimenten met kunstmatige broedgelegenheden getrokken worden, kunnen dan gebruikt worden bij het oprichten van nestwanden elders in het Gooi of in Nederland, zodat deze wanden maximale aantallen Oeverzwaluwen zullen aantrekken.

Een derde aspect van deze grote kolonie is de educatieve waarde die hiervan uitgaat. Erg veel mensen hebben geholpen bij het herstel van de groeve en konden later in de zomer dan ook genieten van het boeiende schouwspel van aan-en afvliegende vogels rond de kolonie.

De Gooi-en Eemlander besteedde in een aantal artikelen veel aandacht aan de totstandkoming van deze kolonie en het wel en wee van de Oeverzwaluw in het algemeen. De gemeente Blaricum leefde steeds mee en had in het verleden overigens wel meer moeite gedaan om de Oeverzwaluwen van andere kolonies te behouden. Als dan blijkt dat het resultaat de verwachtingen ruimschoots overtrof, waardoor deze in aantal afnemende soort in onze omgeving een grote impuls krijgt, dan zal het besef groeien dat ook in andere gebieden of bij andere (vogel-)soorten met dit soort initiatieven meer successen te behalen zijn.

Samenvatting en conclusies:

De optimistische verwachtingen die een jaar of vijf geleden gekoesterd werden t.a.v. het voorzichtige herstel van de Oeverzwaluw, blijken gegrond te zijn geweest, tenminste wat het Gooi betreft. Weliswaar wordt de grootte van de Nederlandse populatie voor het grootste deel bepaald door de ontwikkelingen in de Sahel-zone, plaatselijk kan dit effect gecompenseerd worden door te zorgen voor voldoende broedgelegenheid en een hoog broedsucces door afzetting van de kolonies.

In mindere mate hebben koude lentes een ongunstige invloed op de populatiegrootte, maar dit speelt geen rol op langere termijn. In het Gooi e.o. zal de soort nog verder kunnen toenemen en misschien het niveau uit de zestiger jaren bereiken indien vrijwel alle vogels in de beschermde broedwandjes broeden. De laatste twee jaren broedde ongeveer driekwart van de Oeverzwaluwen in beschermde kolonies, en bleken vele tijdelijke, onbeschermde kolonies verstoord of vernietigd te worden. Het ligt in de bedoeling om de volgende jaren nog 2 of 3 van deze wandjes te creëren zodat er dan totaal 5 of 6 van zijn, wat voldoende moet zijn. Subsidies zijn hiervoor onmisbaar. De ervaring heeft geleerd dat al deze opgerichte wandjes forse aantallen aantrokken, mits ze in het noorden van het Gooi gelegen waren.

Mocht de aandacht voor deze soort verslappen of zelfs verdwijnen, dan zal de stand zeer waarschijnlijk weer terugvallen naar een laag niveau van 100-200 broedparen.

Naast het gunstige effect van de door ons gecreëerde nestwandjes op de oeverzwaluwenstand, moet zeker niet vergeten worden vooral vele "niet-vogelende" mensen bij dit soort projecten betrokken zijn, waardoor het milieubesef van velen zal groeien.

Literatuur:

- Hudson, R. 1979. Studies of Sand Martins. Bird Study 26: 73-132
Leys, H.N. 1979. Oeverzwaluw. In R.M. Teixeira: Atlas van de Nederlandse Broedvogels, blz. 233. 's Graveland.
Mannes, J&L. Vos. 1974. Enkele aspecten van de oecologie van de Oeverzwaluw, R.I.N. Leersum.
Meiniger, P.L. 1981. Oeverzwaluw. In Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland: Randstad en Broedvogels, Tilburg.
Sharrock, J.T.R. 1976. Sand Martin. In The Atlas of Breeding Birds in Britain and Ireland, blz. 286.

EEN SLECHTVALK IN DE EEMPOLDERS

P.Vos

Afgelopen zaterdag 21 aug. was het mijn beurt om het noordelijk gedeelte van de Eempolder te tellen.

Het was redelijk weer 17 à 18 °C en een harde Z.W. wind, het was een uur of drie 's-middags. Ik had enkele leuke soorten waargenomen zoals zo'n kleine 300 Kemphanen waartussen maar 1 Kemphen, een tiental Goudplevieren, Tapuiten en Paapjes, veel vogels op doortrek dus. Ik fietste richting Jachthaven Raboes langs de Eem in het Noordelijke gedeelte van de polder.

Mijn aandacht werd getrokken door een roofvogel. Ik dacht eerst aan een Kiekendief (een regelmatige klant in de Eempolders) maar toen ik door de kijker keek zag ik dat ik met een Slechtvalk te doen had de forse baardstreep, brede vleugels die in een punt uitliepen en een zwarte kap. Hij vloog een meter of vier boven de grond enkele snelle vleugelslagen makend afgewisseld door een glijpauze, flinke zwekkingen maakte hij daarbij. De vogel vloog in n-z richting en passeerde me daarbij op ± 20 meter afstand, zodat ik hem goed kon bekijken. De blauwgrijze rug kon ik goed zien. Ik schatte de grootte van de vogel op die van een Houtduif, het was een mannetje, ik kon hem helaas niet met de grootte van een andere vogel vergelijken omdat hij alleen vloog. Het was een zeer bewegelijke snelle vogel die voortdurend zigzaggend over de weilanden vloog. Toch kreeg ik niet de indruk dat hij aan het jagen was. De vogel verdween al gauw uit het oog, richting Baarn.

RESULTATEN ROOFVOGELTELLING JANUARI 1982

A. du Mosch

De afgelopen 3 jaar heeft men ieder gebied 2x geteld, en wel in december en in februari. Kennelijk is dit toch niet helemaal bevallen. Enkele argumenten, die gehoord werden waren: onvoldoende mensen om zó intensief bezig te zijn, te vroege (december) telling vanwege laat in het seizoen binnenkomende noordelingen, en te laat (februari) omdat mogelijk vroege doortrekkers ons land al weer kunnen passeren. Conclusie: Een nog minder accuraat beeld van de winterstand van onze roofpieten (de resultaten zijn n.l. nooit 100% juist, omdat ze o.a. afhankelijk zijn van weersomstandigheden, voedselaanbod, aard van het terrein en het vaardig oog van de tellers) Mede hierdoor heeft men besloten om in 1982 slechts 1x te tellen; voor dit jaar in de weekeinden van 9/10 en 16/17 januari, de laatste data vielen samen met de watervogeltelling. Een gecombineerde telling was hierdoor mogelijk, wat bij ons ook gebeurde in het Vechtplassengebied en nabijgelegen polders. De landelijke telling is ondertussen overgegaan in een SOVON-COV B-project, wat tevens inhoudt, dat de gegevens opgeslagen zullen worden in de data-bank van de computer van Staatsbosbeheer.

Nog een verandering: een gedeelte van de voorheen door ons bezochte gebieden is geheel of gedeeltelijk overgedragen aan andere meer lokale, werkgroepen eventueel door ons geassisteerd.

Telgebieden

1. Kampen-Elburg
IJsselmonding-Zwarte water, Elburg
2. Elburg-Hardewijk (ten N.W. van de provinciale weg)
3. Hardewijk-Nijkerk (ten N.W. van de provinciale weg)
4. Nijkerk-Eemnes (A27); ten N. van de A1
5. A.Huizen-Naarden (nieuw), kust en nabijgelegen weilanden
6. Oostelijk Flevoland
7. Zuidelijk Flevoland
8. Noordelijke Vechtplassen+randgebieden (tussen Amsterdam-Rijnkanaal, Loosdrechtse plassen, Hilversum-Bussum incl. landgoederen Naardermeer) (nieuw)
9. Laarder Waschmeer (nieuw)

NB De laatste 2 nieuwe gebieden alleen toegankelijk voor vergunninghouders!

Weersomstandigheden

Ideaal weer om roofvogels te tellen, afgezien van de koude voeten, handen, neus en oren, maar veel minder voor de watervogels wegens het nagenoeg ontbreken van open water.

Het zicht was beide weekeinden redelijk goed tot zeer goed; daarentegen temperatuur, windrichting en -kracht wisselden nogal.

Op 9 jan.	was het	-5° tot 6°C	met een	N.O.	wind	kracht	3,
10 jan.	"	" - 13° tot -4°C,	"	"	N.O.	"	" 3 à 4
16 jan.	"	" - 4° tot -5°C	"	"	Z.O.	"	" 2
17 jan	"	" 0° tot 8°C	"	"	Z.O.	"	" 1 à 2

Telwijze

Zoals gewoonlijk zijn zo goed als alle gebieden in groepjes van 2 à 3 personen met de auto doorkruisd; er werd om de 200 à 500 meter gestopt (noodzakelijk i.v.m. de terreingrootte) als het even kon op hoger gelegen plaatsen zoals bruggen en dijken.

In de Vechtplassen werd -evenals voorheen- merendeels per fiets, of soms zelfs te voet geteld (voordeel te opzichte van de auto is, dat je vergelijkenderwijs minder ontgaat; dit geldt zeker voor een meer gesloten gebied)

Zondag 17 januari werd door 11 groepjes de meest geschikte datum geacht, dit komt voornamelijk, doordat deze dag in het weekeind van de watervogeltelling viel. 9, 10 en 16 januari waren met resp. 3, 4 en 3 groepjes minder bedeed.

Resultaten

Doordat, zoals reeds eerder vermeld, dit jaar maar 1x geteld is, is geen nauwkeurige vergelijking met vorige jaren mogelijk.

Vooraf ook omdat het een andere periode betreft en omdat er enige veranderingen in de gebieden zijn aangebracht. Ook omdat de gegevens tussen Harderwijk en Elburg ontbreken.

Het totaal aantal roofvogels lag met 635 exemplaren iets boven het gemiddelde van ± 600 over de periode 1972 t/m 1982, 1973 is wegens de zeer lage waarde niet meegerekend. Toch wel vreemd; na een veldmuizenplaag is het aantal muizen meestal erg laag.

Vooral Torenvalk, Buizerd en in minder mate Blauwe Kiekendief hebben hiervan te lijden. Waaronn juist de Buizerd zo'n groot aantal scoorde is mij geheel onduidelijk!! In ieder geval werden landelijk eveneens grote aantallen waargenomen.

Aantallen Buizerden van 1977 t/m 1982

1977 - 193

78/79 - 155

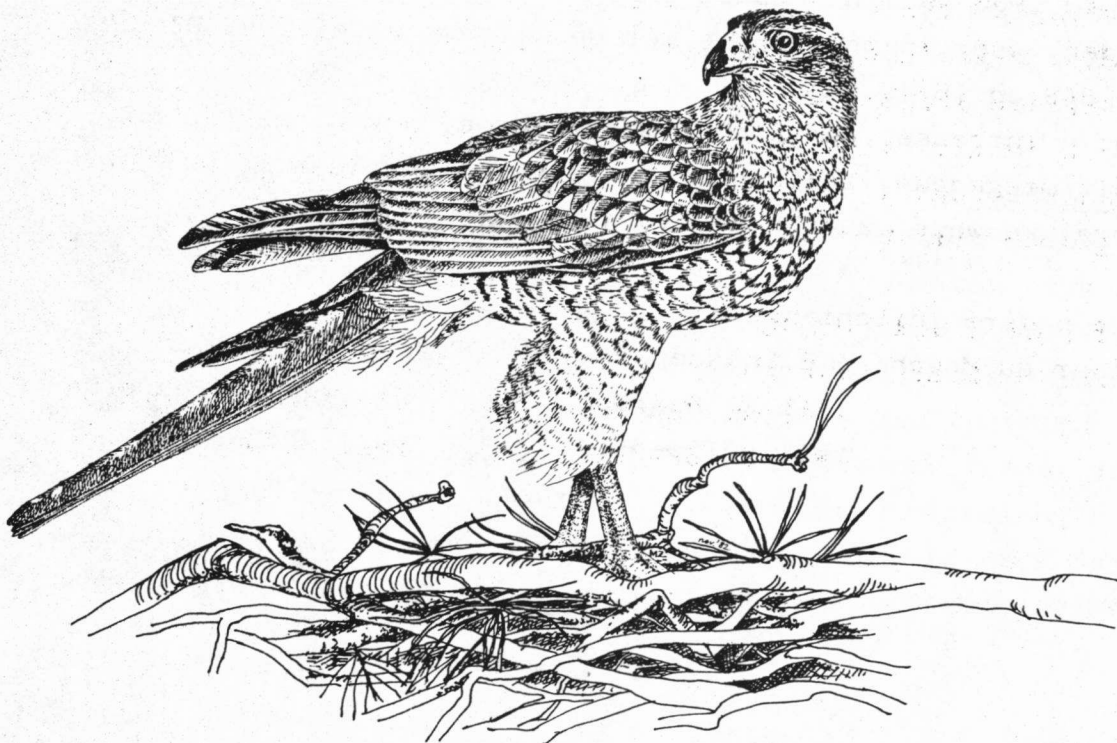
79/80 - 197

80/81 - 302

1982 - 398

NB in 1977+78/79 zijn ook de N.O.polders meegerekend, zodat deze getallen nog iets te hoog zijn.

Het aantal Torenvalken (147, vorig jaar 267) is waarschijnlijk toch wat te laag, omdat deze soort meer op boerenerven en in steden en dorpen op muizen, mussen en spreuwen joeg. Ook de Blauwe Kiekendief kreeg een behoorlijke klap en daalde in aantal van 93 in de periode 80/81 tot 39 dit jaar. Maar deze achteruitgang komt niet alleen door de weinige muizen, maar ook door de steeds verde gaande intensivering in de Flevopolders. Deze afname volgt de tendens, die in 1976 begonnen is en slechts onderbroken wordt door een muizen topjaar of plaag.

Fluik
november
1982
maria zwart

gebied:	1	2 ¹	3	4	5 ^A	6	7	9/8	Totaal
Buizerd	14		34	49	5	120	116	60	398
Ruigpoot- buizerd	1		-	1	-	7	14	1	24
Sperwer	2		-	-	3	-	1	8	14
Mavik	1		-	-	2	-	-	3	6
Bruine- Kiekendief	-		-	-	-	-	2	-	2
Blauwe- Kiekendief	2		-	1	-	3	31	2	39
Slechtvalk	-		-	-	-	-	1	-	1
Smelleken	-		-	-	1	-	2	1	4
Torenvalk	5		9	26	8	27	60	12	<u>147</u>
									635

1) geen gegevens ontvangen

Deze telling zou niet mogelijk zijn geweest zonder de vele enthousiaste tellers, die één of meer hele dagen opofferden om een overzicht te krijgen van de winterse roofvogelstand.

Tot slot

Ook in 1983 zal in januari weer een roofvogeltelling plaats vinden, weer in combinatie met de watervogeltelling. De data zijn 8/9 en 15/16 januari.

Hebt u intresse, dan kunt u meestal mee, ook al hebt u nog nooit meegedaan. Zelfs de meest ervaren vogelaar is op een dergelijke wijze aan zijn kennis gekomen.

Voor nadere inlichtingen:

Arthur du Mosch: J.P.Thijsssepark 11	Of: p/a Fam.Cuppen
1411 XJ Naarden	Wielweg 22-Beers(NB)
tel: 02159-46141	tel: 08850-20645

EXCURSIE VERSLAG VAN HET WEEKEND OP 8-9-10 OKT. '82

Y.van Ree - P.Volkers

Dit verslag is geschreven door 2 onervaren vogelaars de z.g. juvenielen in het vak. Op eigen gelegenheid vertrokken we vrijdag middag 18.45 uur met twee adulte vogelaars in de stromende regen naar Holwerd. Bij de boot was het een gezellige ontmoeting met de rest van de veldornithomanologen en andere (on) deskundigen.

Na in de kampeerboerderij "de Westhoek" in Buren te zijn aangekomen zochten wij snel ons oude stekkie op.

Dit bleek niet door te gaan want de ruimte was al besproken, zodat we met de hele groep (in totaal 36 man) op zolder sliepen. Het ontvangst comite stond klaar met chocolademelk waarna we onze stalen rossen gingen ophalen.

De volgende ochtend was voor de langslapers boffen want door de regen werd de excursie 1 uur verlaat. Maar we vertrokken toch met goede moed in 2 groepen over het eiland.

Onze groep ging onder leiding van Yves en Adri naar het wad. Wat we zagen waren o.a. Scholeksters, enkele Zilverplevieren, Goudplevieren en als vrij verheugend een Sneeuwgorst, een mooi vogeltje wat zich goed liet bekijken ook die ochtend werden o.a. gezien Zwarte zeeëenden, Bergeenden, Eidereenden en Grauwe Ganzen, Rotganzen, Slobeenden en Nijlgans en een Pijlstaart.

Via de Ballumerplaat gingen we het duingebied in. Onderweg had Adri zijn telescoop gericht op een zandhoop waar een Keep zat die werkelijk prachtig te bekijken was.

Toen we om 13.00 uur op het horst terugkeerden stonden de schalen met broodjes ons al op te wachten. Na snel gegeten te hebben vertrok de groep voor de middag excursie. Hiervertoont het relaas een hiaat van een paar uur omdat wij wat later vertrokken waren, waarna we Fred in de bossen tegen kwamen.

We hebben ons toen ook maar op het laag bij de grondse leven gestort. Met name de cantharellen mochten zich in een grote aandacht verheugen. Jagers zijn er die dag ook gezien, we hebben slechts 1 schot gehoord. Het bos gebied stelde niet zoveel voor maar bij thuiskomst ging het gerucht dat er Kruisbekken gezien waren, een mooi onderwerp voor de zondag

Onze chef de cuisine, Joke, had zich weer zeer uitgesloofd, het eten was erg lekker. 's Avonds heeft onze senior veldwaarnemer Dhr. van de Zwaan een lezing gehouden over de broed gewoonte van een Afrikaanse Hop.

De volgende morgen werden we gewekt met regen en thee op bed door onze gastvrouw.

Met de hele groep gingen we naar het strand en het Oerd. De Kooioerdstuifdijk bracht ons naar het Oerd waar in een natte wind koffie werd gedronken. Op weg naar het strand in de 1e duinkam werd toch nog de Velduil gezien, waar de hele ochtend op geaast werd.

De Noordzee bracht ons naast de meeuwen van verschillende pluimage verscheidene Jan van Genten, een Kleine Jager en de Drieteenstrandloper.

Op de terugweg werd naast de Blauwe Kiekedief ook een Ruigpootbuiserd gezien.

's Middags werd de jacht geopend op de Kruisbekken, na zo'n half uur werd een groep aangetroffen boven in een den al knagend en knabbelend aan de kegels. Het geheel werd aanschouwd vanaf de grond, in een voor vogelaars ongebruikelijke stand n.l. liggend op de rug.

Arthur heeft ons nog veel verteld over dit biotoop met zijn vele paddestoelen. Dit was tevens het einde van de excursie.

Snel werden de fietsen teruggebracht, waarna we volgestopt met broodjes de terugtocht aanvaardden.

Er zijn dit weekend ondanks de regen 122 soorten vogels gezien. Een bedankje willen we nog richten aan de excursie leiders met de arendsogen, want zonder hen zou dit hoge aantal zeker niet behaald zijn.

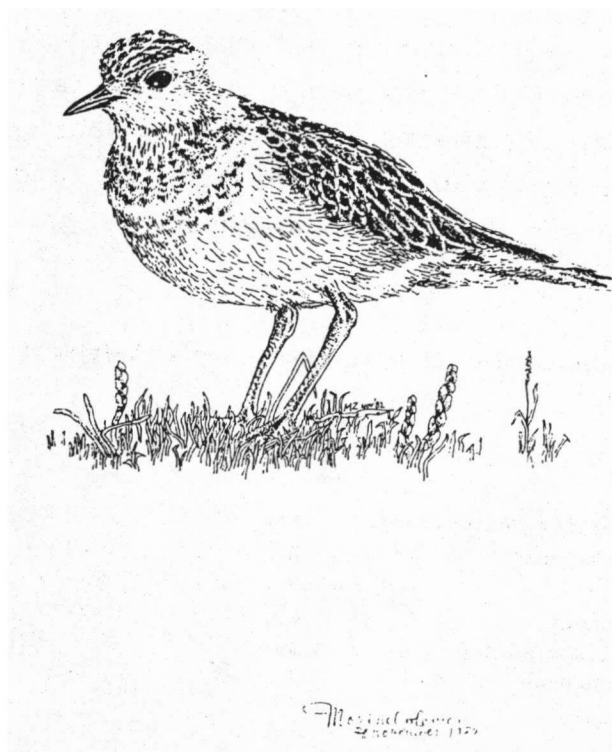
Na in Holwerd te zijn teruggekeerd en afscheid was genomen gingen we vol voldoening naar huis met het idee; naar Schiermonnikoog gaan we wéér mee.

WAARNEMING VAN EEN MORINELPLEVIER OP DE WESTERHEIDE

R.G. Moolenbeek

Op verzoek van het RIN besloten wij dit jaar wederom de Westerhei op broedvogels te inventariseren. Het zal de Gooise vogelaar wel bekend zijn dat op deze heide terreinen de vogeldichtheid en diversiteit nu niet het meest ideaal is. Toch vergoed de aanwezigheid van Wulp, Roodborsttapuit en met wat geluk nog een laatste Korhoen, veel. Op 24 mei gingen Jan Ram en ik op pad. Het weer was redelijk echter de vogels zongen matig. Om ca. 7.30 uur keken we een afgebrand perceel af op zoek naar Tapuiten. Jan maakte me opmerkzaam op een opvallend gekleurde vogel. Wellicht iets sensationeels... Dichterbij gekomen was het duidelijk, een Morinelplevier. De vogel liet zich schitterend bekijken en was (op het pad!) tot op enkele meters te naderen. Een juweel van een vogel. We besloten deze priemur niet alleen voor ons te houden en om 7.45 uur belden we bij Adri Vermeule aan. Het duurde even voordat zijn vrouw (nog half slapend) de trap afkwam en opendeed. Vijf minuten later waren we met hem weer op de hei en ook dit maal liet de morinel zich prachtig zien. 's-Middags zijn we nog even teruggeweest om wat foto's te maken. Door diverse andere V.W.G.-ers werd de vogel die middag nog gezien. Op 25 mei zag Nico Dwars de morinel voor het laatst. Nu enige honderden meters westwaarts op de Bussumerheide. Ook hier foerageerde hij op een afgebrand stuk hei. Op 26 mei werd hij niet meer waargenomen.

Voor Midden-Nederland (volgens de A.M.N.) was dit de 9de waarneming, voor ons werkgebied de 4de. Op 14.8.1929 een exemplaar op het Kleine Wasmeer, op 16.5.1964 maar liefst 9 exx. op de Crai-loosche hei (=Westerhei) en op 19.8.1964 een exemplaar te Eemnes.

De Nijlgans, nu ook broedvogel in 't Gooi en Vechtplassengebied

A.Stoker

De Nijlgans (*Alopochen aegyptiacus*) is oorspronkelijk een gans uit Afrika en het Midden-Oosten (Afrika ten zuiden van de Sahara, het Nijldal, Israël en Syrië) (1).

Uit de geschiedenis is bekend dat de Nijlgans al bij de oude Egyptenaren, Grieken en Romeinen in gevangenschap gehouden werd. In West-Europa is de vogel tenminste vanaf de 17^e eeuw een wijdverbreide parkvogel. In Engeland is al minstens 100 jaar een verwilderde populatie aanwezig (1).

In Nederland wordt deze gans veel in watervogelcollecties gehouden en is hieruit herhaaldelijk ontsnapt. Met name in West-Nederland bestaat al jaren een populatie die hier ook regelmatig tot broeden komt. Als eerste broedgeval is een waarneming bekend uit 1967 in de duinen bij Scheveningen. Gestaan is sindsdien het aantal broedgevallen in West-Nederland opgelopen. In de omgeving van Wassenaar betreft het in 1975/76 al 16 paar. Terwijl ook verder in West-Nederland broedgevallen bekend worden. Totaal wordt voor dit gebied een aantal broedparen van 26-50 stuks opgegeven, met de aantekening dat deze aantallen wellicht aan de lage kant zijn (2). Ook uit de kop van Noord-Holland, Friesland en Gelderland zijn enkele broedgevallen bekend, het betreft hier steeds ontsnapte parkvogels (3). De "Avifauna van Midden-Nederland" vermeldt geen waarnemingen in ons werkgebied (4).

De broedplaatsen zijn vooral gelokaliseerd in parkachtige landschappen met bos, weilanden en waterpartijen. Het nest vindt men meestal onder struiken of tussen dichte vegetatie (5).

Vanaf 1977 worden regelmatig Nijlganzen in Gooi en Vechtstreek waargenomen. Met name van de 's Gravelandse landgoederen en de Vechtplassen zijn van de afgelopen jaren veel waarnemingen bekend (6). (zie tabel I).

Tabel I- waarnemingen van de Nijlgans in het werkgebied van VWG 't Gooi en omstreken

Plaats	Aantal	Datum	Waarnemer(ster)(s)
Horstermeerpolder, Ned. de Berg.	1pr	15-3-77	E. de Haan e.a.
Bergsepad, Ankeveen	2	1-10-78	F. van Klaveren
" "	2	8-3-79	idem
Oppad, Kortenhoef	2	31-3-79	idem
Zuiderheide, 's Gravelnd	1pr	3-5-79	idem
Ruigehoek, Ankeveen	2	? -?-79	H. Houtman

Loodijk, 's Graveland	1pr	24-4-80	J.van Oord
Beresteinseweg, idem	2	26-4-80	G.Mijnhout
Spiegelpolder.Ned den Berg	1pr	14-6-80	P.Lodewijkx
Eempolder-Noord Eemnes	1pr	10-8-80	A.Vermeule
Stichtse brug Blaricum	3	17-8-80	R.G.Moolenbeek
Horstermeer,Ned den Berg	2	2-2-81	T.Stoker
Dammerkade.Ankeveen	1	10-4-81	F.van Klaveren
Bergsepad idem	4	11-5-81	A.Pluister
Waterleidingplas Loenen	+8	aug-sept-okt 81	opz.J.v.Bergeyk
Stichtse brug Blaricum	2	27-6-81	L.v.Breuekeln
Bergse pad Ankeveen	2pr+2pullen	7-7-81	B.Stoker
Berestein, 's Graveland	1	17-3-82	F.v.Klaveren
Spiegelrust, idem	1	2 ^e week mrt.	N.Kortenhoven
Korremof,Kortenhoef	1	17-4-82	F.v.Klaveren
Hollandse kade,Ankeveen	1pr	18-4-82	idem
Kromme rade,Kortenhoef	1	25-4-82	J.de Jonge
Berestein, 's Graveland	5	30-4-82	F.van Klaveren
Monnikenberg,Hilversum	2	28-1/1-5	H.Harder
Laarder wasmeer idem	2	5-5-82	J.Harder
Gooimèer voor Magdalena,Huizen	1	9-5-82	J.Verhey
Eemeroord,Baarn	2	27-5-82	H.Harder
Dammerkade,Ankeveen	2	20-6-82	P.Schut
Hollands-Ankeveen-West	1pr+3juv.	aug-sept-82	I.Mes
't Oosten-Kwakel-Kortenhoef	1juv.	17-10-82	F.van Klaveren
N.O.hoek,Spiegelpolder Ned.den Berg	1pr	zomer	B.Stoker
het Hol,Kortenhoef	1	29-9-82	J.de Jonge

Uit het Ankeveense plassegebied zijn 2 broedgevallen bekend. In de zomer van 1981 is hier een paartje gesignaleerd met 2 jongen. Enige dagen later is het ouderpaar wel weer waargenomen maar zonder jongen (med. B. Stoker). Waarschijnlijk zijn van dit broedgeval geen jongen volwassen geworden. De afgelopen zomer van 1982 is regelmatig een paartje met 3 jongen waargenomen in Hollands-Ankeveen-West. Deze zijn hier tenminste tot eind september aanwezig geweest, de jongen waren toen halfwas (med. I. Mes). Van een broedgeval, afgelopen zomer, op het landgoed Boekesteyn is het volgende bekend. Vanaf half maart is regelmatig één paartje met af en toe een tweede mannetje op Boekesteyn zowel als op Schaep en Burgh waargenomen. Vanaf eind mei concentreren de waarnemingen zich op het weiland en de vijver midden op Boekesteyn gelegen. Op 13-6-'82 zien Hans van Oosterhout en Ernst Paul Fuchs hier 1 paartje met 5 pullen van hooguit een paar dagen oud.

Ook Frans Rijnja ziet hier 22-6 één paartje met een aantal pullen die in het hoge gras niet te tellen zijn. In augustus zijn de dieren regelmatig te zien op het middelste weiland van het landgoed Schaep en Burgh, de vijf jongen zijn nu in volledig verenkleed.

Tabel II- Waarnemingen van Nijlganzen op de landgoederen
Boekesteyn en Schaep en Burgh gedurende voorjaar en zomer van 1982

Aantal	Datum	Waarnemer(ster) (s)
1pr	14-3-82	F.Rijnja
3	27-3	F.v.Klaveren/A.Stoker
1pr	12-4	F.Rijnja
1pr	13-4	H.v.Oosterhout
1	17-4	F.Rijnja
1pr	18-4	G.Langenberg
1pr	29-4	F.Rijnja
1pr+1mn.met manke poot	16/17/18-5	J.de Jonge
	21-5	
1pr	30-5	F.v.Klaveren
1pr	1-6	idem
1pr	1-6	A.Stoker
1pr	2-6	idem
1pr+5pullen	13-6	H.v.Oosterhout/E.P.Fuchs
1pr+7pullen	22-6	F.Rijnja
1mn.	3-7	F.v.Klaveren
1pr+5juv.	19-8	A.Stoker
1pr+5juv.	24-8	idem
1pr+5juv.	25-9	R.de Haan

Door verschillende waarnemers is gezien dat het mannetje zich agressief gedroeg tegen de aanwezige Bergeenden en Wilde Eenden. Uit de literatuur is bekend dat Nijlganzen een vrij groot broed-territorium hebben (5). Daar het wellicht mogelijk is dat de Nijlgans, een "faunavervalsing", andere watervogels, zoals op de 's Gravelandse landgoederen de Bergeend uit zijn broedterritorium probeert te weren, zijn observaties hieromtrent van groot belang. Helaas droegen de ouderdieren geen ring en zijn ook de pullen niet geringd. Het is namelijk interessant te weten of deze ouderdieren uit de populatie van West-Nederland stammen of dat het ontsnapte exemplaren uit onze omgeving zijn. Het is zeer wel mogelijk dat zich de komende jaren vanwege het geschikte biotoop meerdere broedparen gaan vestigen op de 's Gravelandse landgoederen. Om het populatie verloop van de Nijlgans in Nederland nauwgezet en kritisch te kunnen volgen, zullen de komende jaren veldwaarnemingen en ringonderzoek van deze soort belangrijk zijn.

Geraadpleegde literatuur:

1. Bauer, K.M. en Un. Glutz von Blotzheim. Handbuch der Vögel Mitteleuropas, band 2 Anseriformes. Akademische Verlags-gesellschaft, Frankfurt am Main.

2. Vogelwerkgroep Avifauna West-Nederland, 1981.
Randstad en Broedvogels, Tilburg.
3. Teixeira, R.M. Atlas van de Nederlandse Broedvogels, 1979
Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, 's Graveland
4. Alleyn, W.F. e.a. Handbook of the birds of Europe,
The Middle East and North Africa: the birds of the Western
Palearctic. Vol.1: Ostrich-Ducks, 1977. Oxford University Press.
6. Waarnemingen archief, Vogelwerkgroep het Gooi e.o.

KLEINE ZWANEN PROJEKT.'82-'84

=====

Er is voor de jaren '82-'84 een landelijk projekt gestart. Het doel van dit projekt is, gedetailleerde waarnemingen over doortrek- en verspreidingspatronen te doen.

Twee aspecten hebben daarbij speciaal de aandacht, n.l. de gebieds-keuze tussen zwanen met en zwanen zonder jongen en ten tweede gebiedsgebruik en voedselkeuze.

Van uit deze twee aspecten komen de onderzoekers tot de volgende vraagstelling.

a. Hoe is het aantalsverloop in gebieden met grotere aantallen Kleine-Zwanen? Hoe hangt de verspreiding in de loop van de winter samen met veranderingen in voedselkeus en voedselbeschikbaarheid gedurende die periode? In hoeverre verschilt dit van 1975-77?

b. Zijn er tussen families en vogels zonder jongen verschillen in aantalsverloop in gebieden? Worden eventuele verschillen veroorzaakt door bv. andere timing van de trek of door verschillen in voedselgebiedskeus?

c. Is het mogelijk aan de hand van waarnemingen aan geringde dieren gedetailleerde kennis te krijgen over verplaatsing en trekbeweging?

Om aan gegevens te komen worden een aantal gebieden waar grotere aantallen Kleine Zwanen pleisteren regelmatig geteld.

Mocht u in gebieden grote groepen Kleine Zwanen zien telt u deze dan ook eens. Van belang is vooral het aantal jonge vogels, wat in de groep voorkomt.

Vaak is het goed mogelijk de familiegrootte te bepalen. Jongen uit één familie(gezin) blijven meestal dicht bij elkaar. Na enige tijd volgen van de groep zijn de eenlingen en de families goed te onderscheiden.

Verder zijn gegevens over de biotoop en voedsel keuze van belang.

Bij dit projekt hebben de onderzoekers de steun van Staats Bosbeheer.S.B.B verstrekt o.a. verzend- en reproduceerfaciliteiten.

Van hun kant verstreken de onderzoekers na afloop van het projekt de gegevens aan S.B.B..

Gebieden in de omgeving van het Gooi waar u Kleine Zwanen kunt aantreffen zijn o.a. Gooimeer, Arkemheen, polder de Haar, Zeldert, Vechtplassen e.o..

Mocht u gegevens over de Kleine Zwanen hebben dan kunt u deze kwijt bij Rob Moolenbeek.

red.

Boekbespreking

Het Gooi, bekeken en besproken. Redactie Dr. A.C.J. de Vrankrijker en F. Renou. Fotos A. Bonebakker
Uitgever: Unieboek BV/Van Holkema & Warendorf, Bussum.

Onder auspiciën van de Vereniging van Vrienden van het Gooi verscheen dit voorjaar bovengenoemd boek. In een 12-tal artikelen probeert eenzelfde aantal auteurs de geschiedenis van het Gooi te verhalen. Na een korte inleiding van Dr. C. Cup over "Het behoud van waarden" volgt een hoofdstuk over de prehistorie van het Gooi door de gemeente archeologe van Hilversum (Drs. M. Addink-Samplonius). Over de eerste bewoners van het Gooi en hun werktuigen, potten, grafheuvels e.d. wordt uitleg gegeven. Het volgende hoofdstuk is van de Gooi-kenner bij uitstek Dr. A.C.J. de Vrankrijker en handelt over "Het landschap van verleden tot heden". Het belang van de vestingwerken, het ontstaan van handel en industrie passeren de revue. Ook woningbouw en recreatie worden op heldere wijze behandeld al zal de kritische natuurbeschermer het niet eens zijn met een zinssnede als "De gemeente (red. Naarden) ...maakte zich ook verdienstelijk door de aanleg van een recreatie terrein met waterpartijen aan het Gooimeer". Door Drs. J. van Dis wordt de geschiedenis en de huidige betekenis van het Goois Natuurreservaat uiteengezet. Aankoopbeleid, de diverse rentmeesters en de schaapskudden en doelstelling worden uiteengezet. Ook maakt Van Dis melding van een jachtverbod. In de praktijk blijkt helaas dat enige boswachters van het GNR daar anders over denken. De ontstaansgeschiedenis van de 's-Gravelandse buitenplaatsen wordt door Drs. H. Tromp in een hoofdstuk behandeld. Daarna een artikel van de oud voorzitter van de Vrienden (Ir. H.P. Loggere) over de ruimtelijke ordening en versterking in het Gooi. Uit zijn woorden valt op te maken dat de Vrienden de toekomst met vertrouwen tegemoet zien. Vervolgens komen hoofdstukken over architectuur en stedenbouw, het bedrijfsleven en de omroep aan bod. In een artikel over de Grote Sint-Vituskerk te Naarden worden recentelijk ontdekte plafonschilderingen in kleur afgedrukt. Als laatste worden de oude kernen van Laren, Blaricum en HuiZEN behandeld. Ontstaanswijze, de boeren, wevers en vissers en in het bijzonder de vele intellectuelen en kunstenaars die in deze dorpen wonen en woonden maken het een lezenswaardig hoofdstuk. Het hele boek is rijkelijk voorzien van foto's gemaakt door A. Bonebakker.

RESUMEREND. Een leuk boek om wat meer achtergrond informatie te krijgen en historie vast te leggen over het Gooi. Wie denkt iets te weten te komen over flora of fauna van het Gooi (dit zou je n.l. verwachten in een uitgave van de Vrienden...) komt bedrogen uit. Er wordt zelfs niet over gerept. Het lijkt dan ook eerder een uitgave van de historische Stichting "Tussen Vecht en Eem". De prijs is ca. 35 gulden en verkrijgbaar bij de boekhandel. Ook in de bibliotheek van de V.W.G. is een exemplaar aanwezig.

Rob Moolenbeek

Ontvangen literatuur

Samenstelling: Leny Reddingius

- ARGUS, Stichting Kritisch Faunabeheer, jrg7, no2, juni 1982:
Alternatieven voor roekenafschot- Marterachtigen bedreigd -
Het zwartboek van de Nederlandse Jager- Game Fair, ordinaire
jachtkermis- Rotganzen op Terschelling - Jachtstatistieken in Europees
verband.
- Idem, jrg.7 no 3, september 1982:
Is jacht op reeën een noodzaak? - Geprepareerde vogels - Zwanesterfte
door loodvergiftiging - Rabies en wildbeheer - Wildzang in de volière
- AYTHYA, VWG der NJN, jrg 21 no.2, juni 1982:
De trek van de Kleine Jager langs de Nederlandse kust.
- BOSBOUWVOORLICHTING, SBB, jrg 21 no.3 april/mei 1982:
Mens, natuur en bos - Over mens en bos - Over mens en natuur - Over
mens en landschap - Natuurlijke verjonging en genetische kwaliteit
van het Nederlandse bos - Holle bomen en dieren.
- Idem, jrg 21 no.4 juni/juli 1982:
De collectie Groeneveld - Vegetatiestructuur en dynamiek van twee
natuurlijke bossen: het Neuenburger en Hasbrucher Wald
- Idem, jrg 21 no.5 aug/sept 1982:
Over landschapselementen en hun onderhoud.
- DEN BOSCHRIETSANGHER, Vogel- en Natuurwacht voor 's-Hertogenbosch e.o.
jrg 9 no.67 juni 1982:
Diverse excursieverslagen.
- Idem, jrg 9 no.68, oktober 1982:
Persbericht: Systematische vervolging van bedreigde Havik in Noord
Brabant. - Noodkreet vogelkenner: bescherm de Spreeuw - Rotganzen-
experiment op Terschelling mist doel - De Kleiputten bij Dreumel.
- CULTUURRYP, RWP, jrg 18 no.5, mei 1982
Worstelen met modder
- Idem, jrg 18 no.7, juni 1982:
"Markerwaard 10 jaar droog" - Ploegen met ossen.
- Idem, jrg 18 no.7, juli 1982:
Markerwaard lenigt ruimtenood.
- Idem, jrg 18 no.8, september 1982:
Markerwaard; ecologische verlies of winst? - De Markerwaard, een
groot werk - Iets moois in de Lauwerszee.
- Idem, jrg 18 no.9, oktober 1982:
Polders in de wereld.
- DUTCH BIRDING, Stichting Dutch Birding Association, jrg 4 no.1 1982:
Koningseider in Noordholland in winter van 1981/82 - Grote Trap in
Nederland in winter van 1981/82 - Identification of Ruff - Bairds
Strandloper bij Huizen in augustus 1981 - Voorkomen van Grijskop-
specht in Nederland.
- FICEDULA, Twentse VWG, jrg 11 no.2, juni 1982:
Torenvalk vangt hagedis - De Belfijster op doortrek in Twente -
Interessante ontmoetingen tijdens roofvogelonderzoek. - Let op vang-
kooien.
- Idem, jrg 11 no.3, oktober 1982:
De vroege herfsttrek in Falsterbo (1982) - Broedvogelinventarisatie
Groot Brunnik.

DE FITIS, VWG Haarlem e.o. jrg 18 no.2/3 1982:

1981 jubileumjaar voor het vogelhospital - Inventarisatie Vogelbos Eindhoven 1981 - Heksloot 1980 - Herfsttrek 1981 aan de kust van Bloemendaal aan Zee - Vogelinventarisatie van het Vogelmeer en het Spartelmeer in de Kennemerduinen in 1981 - De Rode Wouw bouwt niet graag een eigen nest.

Idem, jrg 18 no.4, 1982 :

Witgatjes in de A.W.duinen - Herfsttrek 1981 nader bezien.

DE GIERZWALUW, KNNV/VWG, Amsterdam, jrg 20 no.1 1982:

WATERland wordt waterLAND: ruilverkavelingsplan Waterland - Enige aantekeningen over de watervogels in het westelijke havengebied bij Amsterdam - De Wet Bedreigde Uitheemse Diersoorten - Een "BIG DAY", iets voor U? - Inventarisatie van de Balkan e.o. in 1981(A'damse bos)

Idem, jrg 20 no.2, 1982:

Gierzwaluwen en pannendaken - De Zwarte Roodstaard in het Oostelijk Havengebied - Plukgedrag van een Boomvalk in gevangenschap - Resultaten van de Waterhoen-telling in januari 1982 - Inventarisatie Amsterdamse Bos Noordkant 1981.

DE GRASPIEPER, Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland, jrg2 no.2 juni 1982

Aantekeningen over de verdeling van de ruimte en de voedselbronnen onder de roofvogels en uilen in onze duinen - Over het gedrag van de Grutto - De trek van de Frater.

GROENEVELDNIEUWS, no.4 najaar 1982:

Groeneveld moet rustig wandelgebied blijven.

DE GRUTTER, Vogelbeschermingswacht "Zaanstreek", jrg 6 no.2, april 1982:

Guisveld perikelen - Kieviten - Nieuws van vogelopvangcentrum Zaanstreek - De Muskusrat - Het Wormer - en Jisperveld.

Idem, jrg 6 no.3, juni 1982:--

Graag extra aandacht voor de Lepelaars - De broedvogels van de Enge Wormer - Aalscholvers in de haven van Bruynzeel - Wat veranderde er in ruim 30 jaren tijd in het Wormer en Jisperveld?

DE KLEINE RATELAAR, IVN Gooi e.o. jrg 4 no.3, juni 1982

Reactie van IVN op artikel in G&E: "Natuur-educatiecentrum en schapen komen er" - Giftige planten - Hommel.

KONTAKTBLAD, IVN afd.Eemland, jrg 10, zomer 1982:

IVN+Jacht

Idem, jrg 10, herfst 1982:

Bastaardsatijnvlinder - Bomenrijk(5) - Economie en Milieu.

DE KRUISBEK, Vogelwacht Utrecht, jrg 25 no.3, juni 1982:

De broedvogels van de Westbroekse Zodden in 1979 - Strijd om het Moorderpark.

Idem, jrg 25 no.4, aug 1982:

Boeren en natuurbeschermers - De vorst en sneeuwruish van december 1981 - Zwaluwtelling 1980/81.

LIMOSA, NOU/SOVON/Watervogels, jrg 55 no.2, 1982:

Voorkomen van de Reuzenster op de Steile Bank tijdens herfsttrek - Belangrijke watervogelgebieden in Nederland - Voorkomen en doortrek van de Zwarte Stern in het IJsselmeergebied.

DE MEERKOET, VWG Wieringen/Wieringermeer, 1982 no.2:

Waarneming van een Vale Gierzwaluw bij Medemblik - Broedvogelinventarisatie in het Robbenoordbos 1981 (deel 1)

MENS EN NATUUR, IVN, jrg33 no.2, april/mei 1982:

Tussen natuur beleven en overleven - De energiediscussie, het IVN en partij kiezen.

- MENS EN VOGEL, Belgisch informatieblad voor studie en bescherming van de Europese Avifauna, jrg 20 no.II, april/juni 1982:
Het "Landschapspark Krekengebied" - De vogelhandel en de zwarte markt - Het gebruik van werktuigen door vogels - De vicieuze cirkel van gifgebruik in de landbouw: van kwaad tot erger.
- Idem, jrg 20 no.III, juli/sept. 1982:
Voorstel van Decreet betreffende de jacht - Nu ook Meidoorn... verdelgen! - De Kokmeeuw - Albatrossen - Is biotoopverbetering door jagers wel een dienst aan de natuur? Verjaging van Aalscholvers en Blauwe Reigers op de Viskwekerij Lelystad.
- DE MOURIK, VWG Rijk van Nijmegen e.o. jrg 8 no.2 1982:
Broedvogelinventarisatie Westermeerwijk 1981 - Rivierentelling - en 1e kwartaal 1982.
- NATUURBEHOUD, Ver. tot behoud van natuurmon. in Ned., jrg 13 no.2 mei 1982:
Dagvlinders. Dag vlinders? - De schapen van de Bloemdijken - Moet de Zwarte zee-eend wijken? - De valse hoop van de zalm in de Thames
- Idem, jrg 13 no.3, augustus 1982:
Het Korhoen gaat graag bij de boer buurten; veldbiologisch onderzoek als laatste redmiddel. - Markermeer meer waard dan Markerwaard - Landschapsecologie en natuurbehoud.
- NATUUR EN MILIEU, Stichting Natuur en Milieu, jrg 6 no.4, april 1982:
Inpolderingen bereigen internationaal Waddengebied - Zand en kleiwinning bedreigt uiterwaarden.
- Idem, jrg 6 no.5, mei 1982:
Duinwaterwinning, milieu-effecten en alternatieven.
- Idem, jrg 6 no.6, juni 1982:
Actief beheer gevraagd voor onze weidevogels - Het onderhoud en het behoud van de heidevelden.
- Idem, jrg 6 no.10, oktober 1982:
Kernwapens zijn riskant en schadelijk voor het milieu - De natuur is achterhaald.
- DE TJIFTJAF, VWG van de ACJN, jrg 27 no.2, 1982? (Jullie moeten het jaartal toch eens vermelden, altijd leuk voor later. L.R.):
Vogels in de winter 79/80 op de Grote Melanen te Halsteren - Landtrek - Stookkolieslachtoffers op Vlieland aug. 1979 en aug 1982.
- VANELLUS, Bond van Friese Vogelwachten, jrg 35 no.2, mrt/apr 1982:
Over het reukvermogen van vogels - Kleine roofdieren.
- Idem, jrg 35 no.3, mei/juni 1982:
Usgorzen als doortrekkers langs Friese kust - De doortrek van de Belfijster op Terschelling in 1981.
- TE VELDE, Veldbiol.werkgr. Gelderse Vallei en Eemland, no.23, dec.1981:
Dit nummer verschijnt in de vorm van een rapport, opgesteld door de werkgroep Leuserheide van de Stichting Milieufederatie: "De slag om de Leuserheide".
- VELD EN VITRINE, Fries Natuurhistorisch Museum, no77, juni 1982:
Jaarverslag 1981 - Terugmeldingen van vogels.
- Idem, no 78, september 1982:
Vleermuizen - Steenmarters en auto's - Dagvlinders - Meikevers - Terugmelding van vogels.
- VM, Ministerie van Volksgezondheid en milieuhygiëne, jrg4 no.3 mei/juni 1982:
Mens- en milieuvriendelijk wonen en werken in de polder.

HET VOGELJAAR, Stichting "Het Vogeljaar", jrg 30 no.2, april 1982:

Achteruitgang en herstel van Winterkoning in deel van Amsterdamse Bos na winter 1978-1979 - Broedvogels van Maasvlakte in periode 1970-1981 - De Draaihals - 9 juli 1981: een dag bij de Ooievaars in Schoonrewoerd.

Idem, jrg 30 no.3, juni 1982:

Eenden, ganzen en zwanen in het winterhalfjaar; Vogels in de Lauwersmeer, meer dan een willekeurige verzameling vogels. - De rechten van vogelbeschermers - De Aalscholvers van Lelystad, toetssteen van milieubeleid - De trek van de roofvogels over Suez in het najaar van 1981.

Idem, jrg 30 no.4, augustus 1982:

Over vogelhinder en windmolens - De surfsport en de vogels - Vangst van een Rode Wouw en een Zwarte Wouw in een kraaienkooi - Langdurig broeden van Scholeksters op een niet uitkomend legsel.

VOGELS, Ned.Ver.tot Bescherming van Vogels, jrg 2 no.10, juli/aug 1982:

Roek en Landbouw - Bomen voor Aalscholvers in het Deltagebied - Uit het leven van de Grote Bonte Specht II - Smelleken, kleinste valk van Europa - De Fluitslager, zanger in een kathedraal van groen - Montferland - 't Vogeljaartje (jubileumnummer).

Idem, jrg 2 no.11, sept/okt.1982:

Nestkasten voor roofvogels en uilen. Wat zijn de gevolgen? - Kluten - Kieviten en koeien - Blauwe Kiekendief - Saeftinghe moet behouden blijven.

IN VOGELVLUCHT, Vogelstudiegroep v.h.Natuurhist.Genootschap in Limburg,

jrg 5 no.2, juli 1982:

Het gehele nummer is gewijd aan de ornitologische gegevens van de Kunderberg te Voerendaal, een stukje typisch Zuidlimburgs heuvellandschap, ernstig bedreigd door een op handen zijnde ruilverkaveling.

WATERWERELD, Gemeentewaterleidingen te Amsterdam, jrg 35 no.1, mei 1982:

De ontwikkeling van duinlandschappen.

DE WULP, Haagse Vogelbescherming, jrg 15 no.3, aug 1982:

Asylnieuws - Reigers en reigerkolonies in Den-Haag.

Internationale watervogeltelling

Deze telling wordt gehouden in het weekend van 15-16 januari (in combinatie met de stootvogeltelling). Ik ga er vanuit dat de tellers van vorig jaar weer meedoen, mocht u verhinderd zijn, wilt u mij dit dan tijdig berichten?
tel.035-62478

Andries Stoker

Veldwaarnemingen

Samengesteld door Jos de Jonge (Gooi) en Ger Blok (Zuidelijk Flevoland)

Geoorde Fuut	1	25-9	Ook 26-9 Naarderbos	HvO/EPF/ea
Dodaars	1ad	30-6	Leeuwelaan Vaart, 's Grav.	FK
"	5	2-10	Waterleidingplas	JJ
Roerdomp	1	26-9	Slik Muiderberg	HvO/KdW/R
Woudaapje	1	8-5	Holl.Ankeveen W.5m.van huis	LHS
"	1juv.	4-8	Huizen	FK/KV
Purperreiger	1	16-9	Stichtse Brug	EL/RW
Kwak	1	6-6	Oud Naarden,OV 's nachts	IW
Lepelaar	3	11-5	Stichtse Brug	AP/GR
"	12	17-8	Holl.Brug	AP/GR
Kleine Zwaan	ca 30	12-10	Magdaleen Gooimeer OV	AP
Grauwe gans	ca100	2-10	Loenderveenseplas	LBw
Kolgans	1	3-10	Stichtse Brug,verm.aangeschoten	EL/NJN
Krakeend	ca 80	16-6	Naardermeent,bijzonder grote groep	IW/BL/PO
Pijlstaart	tientallen	12-9	Gooimeer Naarden/Huizen	IW/HF/JV
"	1	26-9	Stichtse Brug	EL/NVN
Bergeend	1mn+27pulli	3-7	Ook 4-7 Naast Boekenstijn	HvO"EPG
"	1pr+9jong.	4-7	Schaap en Burg	Ath/HtH
Casarca	1	15-9	Slikveld Stichtsebrug	AP/RMa
Buizerd	7	19-9	Schoonoord 's Gr. OV	FK
"	ca10	28-9	Omg.Oud Naarden,OV,deels onrustig geworden standvog.	IW
Wespendief	1	7-9	H'sums wasmeer,foerag.	AV
"	1	29-9	Kortenhoef,OV,	FK
Havik	1	7-8	Waterleidingplas,sloeg ekster	JvB
Sperwer	1vr	17-8	Gr.Wichmanstr.H'sum	AV
"	1vr	19-9	Hengstenberg H'sum	DJ
Zwarte Wouw	2	9-9	Sportter.Bussum-Z,OV,	HvO/RtB/ea
Visarend	1	3-9	Gooimeer omg.St.Brug OV	AV
"	1	20-9	Oud Naarden,jagend	IW/FB
Bruinekiekendief	2juv.	14-8	Stichtse Brug,foer.	AVh/JV
"	min.6	28-9	Oud Naarden,OV(trek)	IW
Slechtvalk	1	21-9	Eempolder,foer.	PV
Boomvalk	2	9-8	Bussumerhei	CR
"	1	31-8	Zonnestraal H'sum	MH
"	2-3	24-9	Gooilust 's Grav.	RP
Smelleken	1	3-10	Stichtse Brug,OV	EL/NJN
Patrijs	2	9-8	Westerheide	CR
"	14	3-10	Zuiderheide	JMk
Kwartel	1	28-5	Tienhovenskanaal/egelsh.NJN	

Waterral	2	12- 9	Stichtse Brug	JM"KR
"	1	13- 9	Kromme Rade K'hoef	EL/NJN
Strandplevier	1	4- 8	Stichtse Brug, foer	EL/RW
Zilverplevier	1	3-10	" " O.V.	EL/RW
Goudplevier	2	18- 8	Stichtse Brug	AP/GR
"	ca125	15- 9	"	AP/GR
Morinelplevier	1	23- 5	Westerheide	CS/PP/JMK
Regenwulp	?	juli	v.a.2 ^e week telkens groepjes (2-5ex.) OV Oud Naarden	IW
"	3	19- 9	Hengstenberg H'sum, OV	DJ
Rosse grutto	1	3-10	Stichtse Brug, foer	EL/NJN
Witgatje	1	1- 8	" " foer.	EL/FH
"	1	15- 8	Spiegelpolder, N.denBerg foer.	FK
Groenpootruiter	2	15- 9	Slikveld Stichtse Brug, foer	RMa/Ap
"	1	17- 9	Naarderbos	PV
Kanoetstrandloper	1	3-10	Stichtse Brug	EL/NJN
Bonte strandloper	31	26- 9	Stichtse Brug	EL/NJN
Kleine strandloper	4	1- 8	" "	EL/FH
"	2	3-10	" "	EL/NJN
Reuzestern	1	3-10	" "	EL/NJN
Tortelduif	2	4- 8	" "	EL/RW
Koekoek	1	3-10	Stichtse Brug	EL/NJN
Velduil	1	16-10	" "	FF/PD
Bosuil	1	24- 9	Gooilust 's Grav.	RP
Gierzwaluw	1	26- 9	Oud Naarden	IW/AG/ea
Usvogel	1	5- 9	zanderijsloot Naarden	H Hdr
"	1	13- 9	Kromme Rade	EL/NJN
"	1	20- 9	Omg.Chem.fab.Naarden	DH
Zwarte specht	1	1-10	Oud Naarden	IW
Draaihals	1	18- 4	H'sums wasmeer	RP
Boomleeuwerik	1	17- 6	Hoorneboegsehei H'sum	MH/HV
Grote gele kwikstaart	1	19- 9	Hengstenberg H'sum, OV	DJ
" "	1	24- 9	Kortenhoef, OV	FK
Wielewaal	1	13- 8	Dammerkade. Ankeveen	FK
Bosrietzanger	1	17- 7	Omg.El.Centr.'s Grav.	FK
Grote karekiet	1	14- 8	Stichtse Brug	AVh/JV
Vuurgoudhaantje	1	26- 8	Leeuwelaan 's Grav.	FK
Tapuit	2	1-10	Naarder Meent	IW
Paapje	4	26- 9	Eempolder bij St.Br.	EL/NJN
Roodborsttapuit	1	19- 9	Bussumerhei	CR
Nachtegaal	1	10- 5	Holl.Ankeveen W	LHS/JH
"	2	20- 5	Kromme Rade K'hoef	EL/NJN
Beflijster	1	15-10	Blar.Heide	EF
Baardmannetjes	11	1-10	Vuntus Loosdrecht	AV
"	min2	2-10	Dammerkade Ankeveen	FK
Goudvink	1	17- 7	Dammerkade Ankeveen.	MH/HV
Sijs	1	21- 7	Tuin Stukkenl. Huizen	JV
Putter	2	2- 9	Kromme rade	FK
"	5	10- 9	Omg.Vogelasiel Naarden	FK
Geelgors	2(1pr)	22- 4	Omg.Expohal H'sum	RP

Tijdens het vogelen werden nog waargenomen:

4 ringslangen waarvan 1 dood (JV, TH, H Hdr, FB), een 20cm grote schildpad van niet genoemde soort (en waarnemer) en een baardvleermuis die in de holte van een omgezaagde boom bleek gezeten te hebben (IW)

En de waarnemers waren:	JMk	- J-Mekel
FB - Frank v.d.Bosch	RMa	- R.van Maanen
JvB - J.van Bergeijk	NJN	- NJN afd.H'sum
LBw - L.Buwalda	HvO	-Hans v.Oosterhout
PD - P-Dieperink	PO	- P.Op 't Hof (SBB)
EF - E.Frater Smid	AP	- A.Pluiser
APF - Ernst Paul Fuchs	PP	- P.v.d.Poel
HF - H.Fuchs	RP	- R.vanPoelgeest
AG - A.Grobbe	R.	- Rudi....
Ath - A van 't Hof	CR	- C.M.T.I.Rosier
mDh - Mw.Dudok van Heel jr.	KR	- Kasim Revoort
FH - Femke van 't Hof	CS	- Cees Steenman
HtH - H van 't Hof	AV	- A.Vermeulen
H Hdr- H.Harder	AVh	- A.Verhey
LHS - L.M.Hagen-v.Swaay	HV	-Henriëtte Voort
MH - M.Hinterding	JH	- J.Verhey
TH - T.Harder	KV	- K.Visser
BI - B.J. van Ingen	PV	- P.Vos
DJ - D.A.Jonkers	IW	- I. van Woersem
JJ - J. de Jonge	KdW	- K.de Wit
FK - F. van Klaveren	RW	- Robert Wiegant
BL - B.Lenten (SBB)	e.a.	- en anderen
EL - E.Lam	e.e.	- en eega

Zuid-Flevoland:

Roodhalsfuut	1	30- 5	Oostvaardersdijk/Muiderz.	EL
Grote Zilverreiger	1	5- 5	" " /Paal 26,2	HvO
" "	1	30- 5	Knardijk, sluis	EL
" "	1	28- 7	" ,strandje	GB
Kwak	1juv.	9- 8	" ,hut	JV
Casarca	6vr+juv	10- 8	" "	JV
Zomertaling	1mnl.	8- 5	Kromslootpark	JMB
Krooneend	2	30- 8	Oostvaardersdijk paal 27	ED
"	7	28- 7	" " paal24	JMB/GB
Middelst Zaagbek	1mnl.	22- 2	Dijk Lelyst. Enkh. p.3.2	EL
Zeearend	1juv.	23- 2	Knardijk, hut	EL
Buizerd	1	8- 4	T.W.V. Stichtsebrug	JdeJ
Wespendief	1	2- 5	Kromslootpark	JMB
" "	1	7- 8	" "	JMB
Blauw Kiekendief	1mnl.	8- 4	T.W.V.Stichtsebrug	JdeJ
Boomvalk	1	28- 7	Kromslootpark	JMB
Smelleken	1mn+1vr.	21- 2	Knardijk, sluis	PvdP/Lvth
Grote Trap	1	23- 2	Meerkoetweg	EL
Waterral	5	31- 7	Knardijk, hut	GB
Kanoetstrandloper	1	31- 7	Knardijk, hut	GB
Gestreepte Stranloper	6	10- 8	Oostvaardersdijk, Lep.plas	EL
Dwergmeeuw	6	18- 7	Knardijk, stranje	GB

Dwergmeeuw	2 juv.1 ad	23- 5	Almere, Haventje	AV
Reuzenstern	1	10- 8	Knardijk hut	AV
Noordse Stern	5	31- 7	Knardijk hut	GB
Witvleugelstern	2	20- 7	Knardijk strandje	GB
IJsvogel	1	8- 8	Kromslootpark	LH
Draaihals	1	12- 5	Muiderbos	JMB
Gele Kwikstaart	10 tal.	17- 5	Flevopolder?	AP
Nachtegaal	1	2- 5	Muiderbos	JMB
" "	1	7- 8	Kromslootpark	JMB/LH
Putter	1	1- 5	Kromslootpark	JMB
Appelvink	1	10- 7	Muiderbos	JMB
Wielewaal	4	10- 7	Muiderbos	JMB

en de volgende zoogdieren:

Reeget+juv.	2	9- 7	Knardijk, hut wadend door water	JV
Hermelijn	1	2- 5	O.Flevoland	FK
Bunzing	2	20- 6	Almeerder Hout spelend	GB
Wezel	1	12- 7	" "	GB

Lijst bijgewerkt tot september 1982. Iedereen weer hartelijk bedankt voor de waarnemingen.

EL - E.Lam
HvO - H.v.Oosterhout
GB - G.Blok
JV - J.Verhey
JMB - J.M.Blessing
JdeJ - J.de Jonge
PvdP - P.v.d.Poel
LvtH - ?
AV - A.Vermeulen
LH - L.Huitzing
AP - A.Pluister
FK - F van Klaveren

LIJST VAN ADRESSEN DIE U NODIG KUNT HEBBEN

Het dagelijks bestuur

Voorzitter : R.G. Moolenbeek, A. Voetlaan 14, Ankeveen, tel. 035-62641
Secretaresse : T. Stoker, Meidoornlaan 34b, Ned. den Berg, tel. 02945-4343
Peningmeest.: H. Hardon, Dotterbloemlaan 39, Baarn, tel. 02154-18804

Contactpersonen

Avifauna : A.P. Vermeule, Gr. Wichmanstr. 40, H'sum, te. 035-857492
Eempolders : A. van Leyden, Raboes 9, Laren, tel. 02153-86091
Nestkasten : H.W. de Soete, G. v. Amstelstr. 410, H'sum, tel. 035-10834
Propaganda : H.W. de Soete, (zie boven)
Ringonderzoek :
Vogelcursus : C.C.M. Last, Mr. J.C. Bührmanl. 46, Ankeveen, tel. 035-62099
Contr.Vogelwet: R.G. Moolenbeek, (zie boven)
Korhaan : A. Stoker, Gabriëlgaarde 42, 1241 A.M. Kortenhoef tel. 035-62478
Vogelasyl : B. v. Ingen, J. v. Schimmelstr. 6, Naarden, tel. 02159-45658
Z. Flevoland : G. Blok, Schapenmeent 109, Almere-Haven, tel. 03240-16101
Excursies : J.J.M. Hardon-v. Velsen, Dotterbloemlaan 39, Baarn,
tel. 02154-18804

Inzenden waarnemingskaartjes

J. de Jonge, v. Brakellaan 26, H'sum, tel. 035-17672

Afhalen waarnemingskaartjes

Ankeveen : R.G. Moolenbeek
Bussum/Naarden: L. Reddingius, Gr. W de Oudelaan 22, tel. 02159-42508
Hilversum : J. de Jonge
Huizen : F. Griffioen, Omroep 16, tel. 02152-52958

Contributie : f 20,- per jaar, huisgenootlid f 7,50, Vogeljaar f 15,50

Gironr. 2529179 tnv Penn. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken
Dotterbloemlaan 39
Baarn